

florile dalbe

Premiul Internațional
PENTRU CALITATE ȘI EXCELENȚĂ

International Gold Award
STAR FOR LEADERSHIP IN QUALITY

3 aprilie, 2025
Nr. 13-14 (4519-4520)
Prețul 20 lei
Fondat: martie 1941
Serie nouă: 1990
ISSN 1857-3851
www.floriledalbe.md

săptămânal educativ-cognitiv și literar-artistic pentru copii și adolescenți

Fondator: Ministerul Culturii al Republicii Moldova

MAXIMA SĂPTĂMÂNII

Culoarea, cel mai greu de ales în viață: albă sau neagră?

Tudor MUȘATESCU (1903-1970), poet, prozator și umorist român

Cine nu știe, să afle de la mine: culorile sunt partea luminoasă a copilăriei! Anume voi, copiii, iubiți deopotrivă toate culorile și sunteți încantați de ele. Anume voi, indiferent de vârstă, reacționați diferit de adulți la orice culoare. Dacă eu, adultul, aș vrea să comunic cu un copil, m-aș identifica neapărat cu o culoare. Și m-aș strădui s-o folosesc corect, conform cu vârsta lui. Pentru că voi, cititorii noștri, la diferite vârste, cunoașteți doar o paletă limitată de culori și nuanțe, care însă se va mări pe măsură ce veți crește.

Micuții sunt atrași de culori deschise, zise și „aprinse” sau „țipătoare”. Numeroase studii au arătat că preferințele voastre se schimbă odată cu vârsta. Mulți copii care au sub 10 ani adoră culorile roșu, roz și galben, spunând că acestea sunt culorile lor preferate. Mai târziu, băieții vor prefera albastrul și negrul.

Autorul „de ce”-ului are perfectă dreptate: preferințele culorilor variază în funcție de gen. Statisticile arată că fetițele, într-adevăr, preferă culorile deschise: rozul, galbenul, albul, violetul... Băieților, însă, le plac mai mult

Acord liric

Aurora GEORGESCU

Învățăm culorile

ROȘU e floarea de mac.
VERDE – frunza din copac.
GALBEN este gălbenușul,
ALB, desigur, e albușul.
ALBASTRU – cerul senin
Și, la fel, floarea de in.
MARO – bobul de cafea,
Mobila din casa mea.
NEGRU e ca un tăciune.
Ce CULORI mai știi?
Hai, spune!

ORIZONT COGNITIV: De ce? De când? De unde?

DE CE fetele iubesc culorile deschise?

Bună ziua, dragă ORIZONT COGNITIV!

Am observat că, spre deosebire de băieți, toate colegile mele vin la școală cu ghiozdane de culori deschise. Bunăoară, roz, alb, violet, albastru deschis etc. Astfel m-am întrebat: DE CE fetele iubesc culorile deschise? Oare culorile variază în funcție de gen? Și care-i limbajul și rolul lor în viața noastră, a copiilor?

Dorian BODRUG, elev în clasa a IV-a „B”

mun. Chișinău,

Liceul Teoretic „Alexandru Ioan Cuza”

culorile închise: de obicei, albastrul, maro sau negrul. Se iscă însă întrebarea: preferințele sunt innăscute sau dobândite? Noi, adulții, tindem să vă obișnuim pe voi cu anumite culori (prin haine și jucării), pe care le asociem fetelor și băieților conform unei tradiții perpetuate din generație în generație. Adică am putea crede că gusturile pentru culori sunt dobândite. Totuși, unii psihologi sunt tentați să creadă că preferințele sunt innăscute.

Știu oare cei care produc jucării câte ceva despre culori? Mergând la magazin, vei observa că ei cunosc bine preferințele copiilor și folosesc culorile pentru a-i atrage, crescându-și astfel vânzările. Dacă vezi un produs ambalat frumos, foarte colorat, înseamnă că producătorul a stabilit că principalii cumpărători vor fi copiii. Unii părinți consideră că producătorii

sunt prea cinici și vor să se joace cu sentimentele voastre. Dar hai să ne amintim: voi, copiii, de foarte multe ori ați fost motivați de o culoare sau de niște ambalaje deosebite, ca să ne sâcăiți să vă cumpărăm acel obiect! Deci, prin culoare, voi puteți fi lesne manipulați.

Există chiar și un întreg limbaj al culorilor. Să ne gândim cum voi, treptat, luați contact cu ele. La început, învățați să le distingeți cu mult înainte de a le ști numele.

Dacă părinții voștri vor să vă ajute să distingeți mai repede culorile, ei încearcă să vi le prezinte sub formă de asociații. Spre exemplu: **Galben** – banane, soare, lămâie, gutuie; **Roșu** – mere, cireșe, roșii; **Albastru** – blugi, cer; **Verde** – iarbă, frunze; **Gri** – pereții casei, un elefant; **Maro** – un urs, un trunchi de copac...

De îndată ce ați învățat să recunoașteți culorile și numele lor, veți putea mult mai ușor să învățați și alte lucruri noi. Părinții vor întotdeauna să vă însuflească unele reguli de siguranță. Cei mici pot fi ajutați prin culori (de exemplu, roșu pentru pericol) să fie atenți. Folosind culorile pentru a stabili că un lucru este periculos, părinții urmăresc să vă atenționeze de mici că nu aveți voie să vă jucați cu acel obiect. Aici e cazul să luăm aminte și de culorile semaforului de la trecerile pietonale.

Chiar și atunci când creșteți mai măricei, părinții pot folosi culorile pentru a vă învăța anumite lucruri. Unele studii au arătat că elevii cu probleme de atenție sunt stimulați de culori, care acționează precum medicamentele. Nu zadarnic se folosește tot mai des termenul „cromoterapie”, adică tratarea unor boli cu ajutorul culorilor.

– Foarte interesante, aceste informații! Nici n-am bănuț că obișnuitele culori sunt atât de importante în viața copiilor și au un limbaj atât de bogat! poate conchide oricare dintre cititori.

Exact, dragii mei. În spatele multor obiecte și fenomene obișnuite se află istorii interesante și curioase. Dacă vreți să le aflați, nu vă rușinați să ne întrebați: DE CE? DE CÂND? DE UNDE? Mă voi strădui să vă răspund la ele.

Al vostru confident, Ion ANTON

ABONAREA – 2025

La „Florile Dalbe”
vă puteți abona
oricând!

STIMAȚI PĂRINȚI
ȘI DIRIGINȚI DE CLASĂ,
„Florile Dalbe” înseamnă:

- Un colind pentru mintea și sufletul elevilor de la clasa a II-a până la clasa a XII-a, dar în special pentru cei din ciclul gimnazial;
- Un supliment considerabil de cultură la manualele școlare.

Nu mai stați pe gânduri! Consultați catalogul „Poșta Moldovei” și efectuați abonarea chiar azi!

Relații la tel.: 022-23-37-78;
022-23-41-95

PREȚUL ABONAMENTULUI:
Pentru persoane fizice
și juridice:

3 luni – 120 lei
6 luni – 240 lei

Următorul număr va apărea pe 17 aprilie a.c.

2025 - Anul Mihai Eminescu

IDEEA DE EMINESCU SAU DE POET ȘI POEZIE (1)

Eminescu, acel care a fost pentru unii, acei de altădată, niciodată nu va fi acel care este pentru actualitate, pentru contemporaneitate sau acel care va fi pentru post-contemporaneitate, direct vorbind. Pentru că, în definitiv, întotdeauna va fi, grație înțaietății sale geniale, după Marele Poet Anonim al Mioriței și al creației populare milenare, mai mult decât ieri precum este astăzi, iar mâine va fi și mai mult decât azi. Este o logică a intuiției și a fanteziei, care logică legică răstoarnă toată împotrivirea noastră (umană) alogică și ilogică. Altfel spus, Eminescu este și va fi, ca și verbul „a iubi”, întotdeauna altul: mereu Eminescu plus Eminescu, plus Eminescu la puterea viitorului interminabil (ca și lumina, ca și izvorul, ca și setea de Absolut...).

Atunci când meditam asupra ideii de Poet și de Poezie, de fapt, meditam asupra ideii de Eminescu, de Absolut. Iar Absolutul în forma lui originară și originală este Poezia însăși, starea ei de comunicare reală și naturală, clasică și modernă, telurică și cosmică, sublimă și divină, onirică și sisifică, apriorică și analogică, asociativă și emotivă, universală și națională. Dar oricând dintr-o bucată, deși variată, ca și Omul, ca și Creatorul. În scoica solară și selenară a Poeziei eminesciene vîiește ritmul vieții lui de-a pururi și va vîi la nesfârșit despărțirea lui de sine într-a deveni el însuși, dar nu și de Poezie, de arta ei irepetabilă și incomensurabilă. Și aceasta din motivul că El, ca și toți marii creatori ai Vremii, și-a cântat nu numai viața, serpentinele ei labirintice, bucuriile și durerile lui (și ale noastre) pământești, dar, în același timp, și pe Măria sa Moartea cea veșnică și atotstăpânitoare dincolo de noi, în antimateriile umane și cosmice materii. Ideea întregului a luat naștere la El din evoluția însăși a Poetului și a Poeziei lui (începând de la oda funebră *La mormântul lui Aron Pumnul* până la *Mai am un singur dor*, la *Odă (în metru antic)*, la *Criticilor mei...*) Arcul curcubeic revărsat peste oazele poeziei naționale și universale de pulberea luminoasă a creației poetice niciodată pîlind în repetarea „eternei dimineți” este acela care demonstrează „cu asupra de măsură” puterea vivacității ideii de Eminescu, privită din perspectiva creșterii și descreșterii ei individuale. Or, atare idee a hrănit, hrănește și veșnic va hrăni ca un izvor sacru orice prezent și postprezent al modernității și postmodernității interminabile din câmpul de vedere al luminii Lui hyperionice. Privită de la apogeul ei, poezia eminesciană este însăși făurirea spirituală a unei națiuni, logica legică a evoluției lui poetice îmbrăcînd testamentul transparenței ideatice și suplețea zeiască a euritmilor lui personale și irepetabile.

„Mai-marele sufletului românesc”, Minai Eminescu, intrat „în pretutindenea țării” (Nichita Stănescu), va scruta viitorul din unghiul trecutului și al prezentului continuu. Atât culoarea, sonul și cuvîntul, cât și gândul, imaginea și atitudinea vin la El, iau naștere dintr-o necesitate internă dialectică intraductibilă, inefabilă, care doar indirect traduce în termeni asociativi și simbolici ideea de Poet și de Poezie, adică însăși ideea de Eminescu: „Nu credeam să-nvăț a muri vreodată;/ Pururi tînar înfășurat în manta-mi,/ Ochii mei înălțam visători la steaua/ Singurătății”. Aceasta este doar privirea interioară a eului. Pe când biograficul, elementul major al creației sale lirice urmează abia mai apoi a se dizolva în materia sublimă a artei sale literare ridicată la rang de simbol și de eternitate indubitabilă din orice perspectivă subiectiv-obiectivă. Deoarece grăuntele care le va germina este statornicia „suferinței” („Cînd deodată tu răsăriși în cale-mi,/ Suferință tu, dureros de dulce...”), care „suferință” va face sufletul Poetului să soarbă din cupa de nemoarte a „morfii”, din materia antimateriilor ei incognoscibile și ghidate de lumea de dincolo a transcendentului metafizic amar și „neîndurător” („Pîn-în fund băui voluptatea morții/ Neîndurătoare”). Odissea cunoașterii de aici încolo este sisifică și poate chiar dezasperată, dar întotdeauna nutriend o totală și salvatoare, tămăduitoare, „dureros de dulce” și revelatoare confundare a sinelui cu lumea, cu sinea și cu firea (eului și a lucrurilor, cu „lacrima lucrurilor”): „Jalnic ard de viu chinuit ca Nessus,/ Ori ca Hercul înveninat de haina-î”. Pentru că Poetul e de o parte a „punții” lumii, iar Poezia e de altă parte. De aceea personajul său liric (și filosofic, alias autorul, Eminescu...) va înclina tot mai mult spre autointeriorizare prin dezvăluirea acestui univers numit peste ani „interior cosmic” („Focul meu a-l stinge nu pot cu toate/ Apele mării./ De-al meu propriu vis, mistuit mă vaiet,/ Pe-al meu propriu rug mă topesc în flăcări...”). Iată, de fapt, tot rostul și rațiunea estetică a luptei cu sine și cu materia cunoașterii, opusă antilumilor și antimateriilor (existente totuși...).

Tudor PALLADI

SCRIITORUL

CARTEA PRINDE VIAȚĂ

Revenirea acasă înseamnă reîntoarcerea în copilărie, de care ne leagă cele mai frumoase amintiri. Pentru poetul, prozatorul, publicistul Ion ANTON, originar din satul Ghelăuza, raionul Strășeni, vizitarea locurilor natale și întâlnirile cu oamenii dragi sunt un prilej de meditație, dar și de inspirație și creație, după cum mărturisește dînsul.

• Un recital din creația poetică a scriitorului

Întîlnirea pe care scriitorul a avut-o, recent, cu elevii de la Liceul Teoretic „Ion Vatamanu” din Strășeni, unde a învățat și el pe timpuri, l-a „teleportat” în anii de școală când, adolescent fiind, visa la stele și chiar a încercat să-și croiască drum spre ele, însă, din motive de sănătate, a rămas numai cu dorul...

Oaspetele a fost salutat de către dna Marcela ANTON, profesoară de limba și litera-

tura română, organizatoarea acestei manifestări. Evenimentul s-a desfășurat în cadrul campaniei „Scriitorul la el acasă”, inițiată de Biblioteca Națională și preluată de Biblioteca Publică Raională „M. Sadoveanu” din Strășeni (director – Nadejda PĂDURE).

Copiii pe care invitatul îi avea în față, o sală plină de curioși, erau nerăbdători să-i asculte povestea vieții. Unele momente importante din bi-

ografia lui Ion Anton le erau cunoscute. Altele, referitoare la cariera sa literară și activitatea în calitate de redactorșef al săptămînalului „Florile Dalbe”, le-au fost dezvăluite de Olga MUNTEANU, elevă în clasa a XI-a. Apoi moderatoarea întrunirii s-a grăbit să ofere scena unui grup de declamatori care au evoluat în fața poetului cu un recital de poezii – o surpriză, în complicitate cu doamnele profesoare de limba și literatura română, Maia IACOB, Nadejda IACOB, Victoria RAZMERIȚA, Marina SECU, Dorina PLĂMĂDEALĂ. Elevii din clasa a V-a, Lia SÂRBU și Daniel CERTAN, au ales să recite versuri din creația poetului dedicate naturii, me-leagului natal, tricolorului.

Preferințele literare ale colegilor lor mai mari: Mirela POCINOC („Adevărul absolut”, dedicat poetului Ion VATAMANU), Laura

• „Florile Dalbe” e pentru toate vîrstele

ÎNTÂLNIRI

Copiii care vorbesc trei limbi

Cu sosirea primăverii, am avut parte de o caldă întîlnire de suflet cu micii mei cititori de la Comrat. Am fost invitată la grădinița nr. 1 „Nastratin Hoge” de către dna directoare Veronica Cazac și dna Anna Isaeva, profesoară de limba română.

Chiar de la prima vedere a acestui edificiu, am rămas plăcut surprinsă de atmosfera armonioasă creată aici pentru copii – totul e deosebit!

Este o grădiniță-model, mixtă, unde se studiază tocmai trei limbi: găgăuza, rusa și româna. Indiferent în ce grupă m-am aflat, am observat că acești copii frumoși și talentați vorbesc fluid toate cele trei limbi, datorită muncii depuse de profesoarele-educatoare Anna Isaeva, Olga Grigorieva și Natalia Croitor. Atât în grupa cu predare în limba română, cât și în grupele cu predare în limba rusă ori găgăuză, se vorbește cu mult drag româna, se simte tendința de a studia limba acestui meleag.

În cadrul matineului dedicat lunii Mărțișorului și Zilei de 8 Martie, Primă-

verii, copiii din grupa „Albinuțele” și-au felicitat mămicile, bunicuțele, surioarele, prezentându-le o serbare de toată frumusețea. Cei prezenți au așteptat cu nerăbdare și întîlnirea cu scriitoarea pentru copii Maria Dodu, adică subsemnata. Îmbrăcată în alb-roșu, aidoma unui mărțișor, mi-am descărcat geanta plină cu „ghiocei” spirituali: cărți, ziare, reviste, printre care numerele curente de „Florile Dalbe” și „Micul Prinț”.

Le-am citit copiilor versuri din cărțile mele „Grădinița Garofița”, „Asta-i casa cu bunici” și din cea recent apărută, „Plaiule, frumos tezaur”. Doritorilor le-am oferit și autografe. Apoi am ascultat și eu, la rîndu-mi, versuri recitate de minunații copilași atât în limba română, cât și în limba găgăuză. Am lăsat, evident, în biblioteca grădi-

LA EL ACASA

ATUNCI CÂND E CITITĂ

MUNTEANU („Anotimpul al cincilea”), Arina RADU („Înălțarea”), Adela CALMIȘ („Ars Poetica”) au demonstrat o gândire profundă, matură, și un gust artistic desăvârșit, prilejuindu-i scriitorului o satisfacție deosebită. La rândul său, dl Ion Anton a recitat câteva dintre poeziile sale preferate și le-a povestit despre prietenia cu Ion Vatamanu, al cărui nume îl poartă liceul. Poetul tribun Ion Vatamanu a fost și un chimist valoros. S-a situat în fruntea mișcării de eliberare națională, militând pentru revenirea la grafia latină și dreptul de a ne numi români și a vorbi imba română.

A urmat un șir de întrebări adresate scriitorului: Când

• Scriitorul acordând un interviu

va deveni redactorul-șef al acestei publicații, pe care o păstorește până în prezent. Copiii au rămas mirați să audă că a scrie pentru cei mici e mult mai compli-

bază evenimente ce au marcat destinul poporului nostru de-a lungul timpului și personaje reale care ne pot servi ca model de comportament.

• Aspect din sală

ati debutat „oficial” în poezie? Ce e mai greu: să scrii pentru cei mici sau pentru cititorul matur? La care dintre romane dumneavoastră țineți cel mai mult?

Răspunsul la prima întrebare i-a surprins pe cititori. În 1964, când ziarul „Tânărul leninist” (predecesorul săptămânalului „Florile Dalbe”) i-a publicat prima poezie, „Primăvara”, viitorul poet nu avea cum să știe că, peste 30 de ani,

cat decât pentru maturi, fiindcă literatură pentru copii implică mai multă dragoste și responsabilitate față de micul cititor. Autorul le-a făcut o prezentare a romanelor sale, care sunt rodul unor cercetări și reflecții îndelungate. „Foka”, „Marele Nanu sau Stejarul genealogic Dicescu”, „Ieșirea din uitare”, „Viața ca amintire”, „Alina” sunt inspirate din istoria localității și a Basarabiei, având la

În cadrul discuției, dl Ion Anton și-a îndemnat cititorii la lectură. „Cartea prinde viață atunci când e citită și trăită împreună cu autorul. Citind sistematic, putem transforma lectura, acea zăbavă frumoasă despre care scria cronicarul Miron Costin, într-o obișnuință sănătoasă. Să începem cu „Florile Dalbe”! le-a propus autorul elevilor, oferindu-le la despărțire o colecție de reviste.

Text și foto: Lica MOVILĂ

DE SUFLET

• Un grup de participanți la sărbătoare

niței și o donație de carte și de reviste, cu titlurile enumerate mai sus, atât pentru grupele de micuți, cât și pentru grupele preșcolare.

Mi-a plăcut nespuse de mult atitudinea deosebită a directoarei acestei instituții, dna Veronica Cazac, dar și a celorlalte educatoare, față de publicațiile în limba română. În special, s-au bucurat de faptul că în grădinița lor a ajuns săptămânalul educativ-cognitiv și literar-artistic pentru copii și adolescenți „Florile Dalbe”, dar

și „Micul Prinț”. Au promis că vor perfecționa abonamente, deoarece sunt dornici de o colaborare activă, de noi întâlniri și noi recitaluri de vers românesc în localitățile UTA Gagauz Yeri.

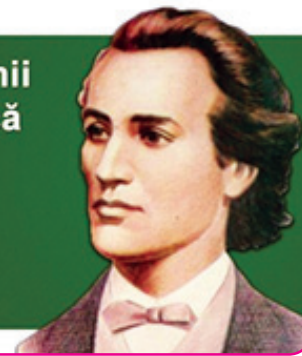
Iar eu, omul de cuvânt care mă străduiesc să reușesc peste tot, abia aștept noi invitații. Sper să mi se alăture și alți scriitori și să ajungem mai des în stepa Bugeacului, unde se vorbește, se cântă și se scrie românește!

Maria DODU, scriitoare

Lumina spiritului

De aproape două mii
de ani ni se predică
să ne iubim, iar
noi ne sfășiem.

Mihai Eminescu

MAXIME ȘI CUGETĂRI
de Mihai Eminescu

- Nici un om nu se întărește citind un tratat de gimnastică, ci făcând exerciții; nici un om nu învață a judeca citind judecățile gata scrise de alții, ci judecând singur și dându-și seama de natura lucrurilor.
- Răul esențial care amenință vitalitatea poporului nostru este demagogia.
- Căci moarte nu există. Și ce numești tu moarte, e-o viață altfel scrisă în sfânta firii carte.
- Libertatea adevărată e un sentiment aproape religios.
- Peste tot aceeași idee: să dau străinilor ce-mi cer; cât pentru români puțin îmi pasă!
- Țara este rodul a zeci de generații și aparține altor zeci de generații care vor veni. Blândețea caracteristică a poporului românesc dovedește că, în trecut, el a trăit economicște mulțumit, c-a avut ce-i trebuia.

Leo BUTNARU

LEO-LOGISME

- A citi înseamnă a traduce din limba română în înțelegerea universală, general-umană. Acesta e primul act al valorizării celor citite.
- E de dorit să poată citi cât mai mulți oameni. Și măcar vreun sfert din ei să și înțeleagă ceva.
- Cititorul poate să-și aleagă scriitorul. Din păcate alegerea în sens invers este exclusă.
- Există țări în care cititorul de poezie e mai talentat decât cel din țările vecine.
- Aforismul este triumful de o frază (fie și din trei, patru cuvinte, sau de zece secunde – cu tot cu recitare) a inteligenței autorului.
- A citi printre rânduri nu depinde de mărimea spațiului dintre rânduri. Uneori se citește mai mult între rândurile dense, chiar înghesuite.
- Bestsellerul? Pentru ca oamenii să caute o carte sau alta, nu, însă, în mod obligatoriu pentru a le și citi.
- Prin unele părți ale lumii istoria mi se pare cam veșejită, vlăguită, probabil și din cauza unui număr insuficient de poeți, dar, mai ales, de cititori la mia de suflete; în genere, fără energia scriitorilor țările ar părea cam pleoștite.
- Pentru cititor, poezia e răspuns, pentru poet – chemare.

(Va urma)

POETUL CARE NE VEGHEAZĂ COPILĂRIA

În memoria marelui nostru poet Grigore VIERU, la Liceul Teoretic „Dante Alighieri” din capitală a avut loc un impresionant spectacol literar-artistic cu genericul „Dor de poezie, dor de cântec” (coordonator de proiect Valentina GROSTOPOR, învăță-

toarea clasei a IV-a „D”). La această sărbătoare a poeziei au participat elevi din toate clasele primare. Oaspeții evenimentului, învățători și părinți, au trăit alături de copii clipe de neuitat, recitând și cântând la unison cu ei nemuritoare versuri viere.

O carte pe săptămână

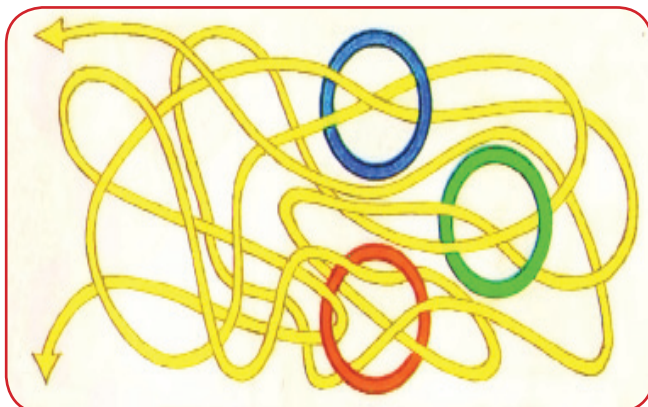
Pentru mic și pentru mare viața-i o numărătoare

Cu aceste versuri își începe scriitorul Alexandru DOGA cartea „COPILE, GHICI - CARE CIFRĂ E AICI?”. Într-adevăr, micuțul începe să numere odată cu primii pași făcuți, îndoină pe rând degetelele, urmărind șirul de buburuze ieșite la plimbare... Iar, atunci când vede desenată o cifră, o asociază cu un obiect, o pasăre sau un animaluț. Această minunată calitate a copilului i-a „sopțit” autorului cum pot fi jucate cifrele, astfel încât picii să se prindă iute în hora lor. În prefața manualului jucăuș, scriitorul Ion ANTON le recomandă educatorilor, părinților și fraților mai mari să-i însoțească pe cei mici „în perioada primilor pași făcuți de ei în lumea cifrelor și numerelor. Nici că veți prinde de veste când micuții vor învăța a număra până la zece, a folosi cifrele și numerele în operații aritmetice”, îi asigură scriitorul. Spor la carte și drum bun în clasa întâi, pici voinici!

EȘTI IȘTEȚ?

Care dintre inele va rămâne pe funie după ce aceasta va fi întinsă? Trimite răspunsul la redacție și participă la concursul nostru.

Glume

Mămica a venit de la maternitate:

- Gigel, uite-l pe frățiorul tău, l-a adus barza. Vrei să-l vezi?

Gigel:

- Nu, vreau să văd barza.

* * *

- Câți pești ai prins, Georgică?

- Dacă-l prind pe acesta care mușcă acum și încă doi, înseamnă că am prins trei.

* * *

- Sănuțo, pe cine iubești mai mult?

- Pe mama, pe tata și pe... purce-lușă Pepa.

Claudia PARTOLE

Ziua de Florii

Cu suflet cald și luminos

Să-L așteptăm,

Căci va veni

La toți Iisus Hristos!

În haine noi,

Veniți, copii,

Speranță ne va dărui

În ziua de Florii...

AI UN HOBBY?

Pasiunea îți stimulează VISURILE

Fiecare copil are o pasiune care îi face viața mai interesantă. Ca învățătoare, încurajez preocupările frumoase ale elevilor mei din clasa a II-a „D”. Orele de dezvoltare personală, pe care copiii le așteaptă cu mare bucurie, sunt pentru ei un prilej minunat de a-și pune în valoare calitățile și de a-și descoperi altele noi. Ca prin miracol, sala de clasă se transformă într-un atelier al hobbyurilor. Toată lumea creează. Unii pictează, alții construiesc, croșetează, modelează, joacă șah. Micile plăceri le aduc copiilor o stare de bine, ei uită de griji și de rutina temelor pentru acasă. Totodată, ocupațiile preferate le stimulează memoria, menținându-i activi și dornici de performanțe. Mulți dintre ei sunt de părere că, în timp, hobbyurile lor se pot transforma în meserii și profesii.

Victoria VOLCEANOV, bunăoară, își leagă viitorul de cele două pasiuni ale sale. „Vreau să fac o carieră muzicală, poate reușesc să devin și o pictoriță cu renume.” „Îmi place să compun, să dau frâu liber imaginației și să adaug un strop de culoare scrierilor mele”, mărturisește **Lucian PÎNZARI**. Pe **Alexandru GUZUN** puzzle îl disciplinează. „Datorită acestui joc, zice el, mă

• Cu șahul, reușim orice

Puzzle, un joc incredibil! Și croșeta face minuni.

concentrez mai ușor, devin mai atent și îmi dezvolt spiritul de observație.” Care este cheia succesului fraților **Robert** și **Albert RAȘ**, dar și a colegului lor **David ȘERBAN**? „Șahul ne ajută să fim mai buni la matematică!” a fost răspunsul. **Sofia UNGUREAN** știe ce-și dorește: „Cu siguranță, aceste hobbyuri, dansul și croșeta, îmi conferă

o eleganță și un anumit stil, mă simt frumoasă”. De ce a ales **Ion MARDARI** lego? Simplu: „Ador această activitate, ea mă inspiră și îmi oferă o mai mare încredere în forțele proprii.”

Dar cât de mult le place copiilor să citească! E o pasiune care transformă clasa într-un tărâm al lecturii, unde pauzele sunt mai liniștite, iar elevii, mai calmi. Cărțile cu povești și legende, aventuri, călătorii și mari descoperiri le dau puterea să viseze, să creeze. Sunt mândri de discipolii mei și îi îndemn să-și urmeze visurile.

Silvia CRICOVAN, învățătoare la Liceul Teoretic „Al. Ioan Cuza”

mun. Chișinău

Aniversări Nicolae MĂTCAȘ – 85

Lingvistul, poetul, publicistul, omul de cultură și de stat, prof. univ., dr. în filologie **Nicolae MĂTCAȘ** s-a născut la 27.04.1940 în comuna Crihana Veche, județul Cahul, Regatul României. Licențiat al Universității de Stat din Chișinău, Facultatea de Istorie și Filologie, specializarea Limba și literatura română (1962).

Participant activ la mișcarea de eliberare națională a românilor basarabeni din 1985-1989, la conferirea statutului de limbă de stat limbii române din Basarabia și la revenirea la grafia latină.

În perioada 1990-1994, ca membru al Guvernului Republicii Moldova (în trei guverne consecutive), fiind ministru al științei și învățământului, a întreprins o serie de măsuri în vederea reformării învățământului vechi anchilozat și rusificat, revenirii la învățământul în limba națională, ralierii la cel european prin integrarea în învățământul românesc modern.

Membru al Uniunii Scriitorilor din România (din 1999) și al Uniunii Scriitorilor din R.M. (din 2011). A debutat cu poezie în volum la București, în 1997. A editat peste 20 de plachete și volume de versuri.

Distincții: Cetățean de onoare al comunei Crihana Veche (2010). Medalia onorifică „Ion Creangă” a Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din Chișinău (2020). Medalia „Dimitrie Cantemir” a Academiei de Științe a R.M. (2022). Ordinul „Gloria muncii” (1996), Ordinul Republicii (2010), Ordinul Național al României „Serviciul Credincios” în grad de Mare Ofițer (2014).

Nicolae MĂTCAȘ

IMATERIALĂ

Dragă,
tu ești pentru mine mai mult
o poveste,

un vis,
o idee,
un gând,
decât materie:

os,
carne,
apă,
foc,
aer,
cer
sau pământ.

Altfel cum să-mi explic
enigmatică stare

că,
deși zilnic te văd, te cuprind,
te sărut,

îmi pare
că-mi aluneci din brațe
și zbori
pe o planetă
necunoscută nici de visători,
opacă,
iar dorul de tine

mă mistuie-ntruna
de parc-aș fi –
noapte și zi —
un Ulise-notând spre Ithaca?

Dragă,
tu ești pentru mine mai mult
o poveste...

TU, CEL MAI FIN ȘI MAI SUAV SONET

Gazon în flori din colț
semiramidic,
Lumină din al Domnului eden,
Un duh aerian agil silfidic,
Un verde mioritic indigen...

Dar toate comparațiile pălesc,
Neprețuit al vieții mele-adevăr,
În raiul nostru fascinant

lumesc,
Și-atunci cu ce-aș putea
să te compar?

Flori de câmp.
Desen de Felicia FORTUNA, Ocnița

C-un vers de dor din
saficul elén?

Cu un distih-parabolă
din Rúmi?

C-o glosă? C-un gazél?
Cu un terțet?

C-un cântec luzitan sau
madrilén?

Tu, din creațiile toate ale lumii,
Ești cel mai fin și mai suav
sonet!

TU

Tu nu ești, dragă,
decât un cuvânt.
Întâi te caut, apoi te vrăjesc,
te descânt,

Pe urmă te cânt.
Când nu te găsesc,
Te născocesc.

De fapt, cuvântul e cel ce
mă farmecă. Vraja lui
Mă poartă pe-aripile basmului:
cuvântul măicuță,
cuvântu-mpărat,
cuvântul fecior,
cuvântul crăiță,
cuvântul zmeu,
cuvântul dragoste,
cuvântul ură,
cuvântul dor,
cuvântul gând,
cuvântul viață,
cuvântul moarte,
cuvântul lună,
cuvântul pământ,
cuvântul minciună,
cuvântul cuvânt...

Orice cuvânt
intră-n horă și-n târg
cu alte cuvinte:
Pe unul l-învârte, pe altu-l
cuprinde,

Pe unul l-încântă,
pe altul îl minte,
Pe-al cincilea-l cumpără,
pe-al șaselea-l vinde.

Așa vine vorba. Povestea e lungă,
În cele din urmă se-alege
c-o pungă

Și-aceea goală –
Fală ușoară.

Și-al meu intră-n horă,
răzeș de la șes,
Om mândru și demn și
la vorbă ales,

El însă nu cumpără și
nici nu vinde

Podoabe de aur ori saci
cu merinde,

Ci fură, lotrul, cu vraja lui
Doi ochi ai dragostei și-ai dorului.

Tu nu ești, dragă, decât un cuvânt
Pe care îl caut întruna
și-l cânt...

ALBASTRU

Vai, cerul albastru al ochilor tăi
a inundat întreg universul:

albastru e soarele,
lunca, ponoarele,
albastră e luna și ciuta, nebuna,
albastre sunt stelele,
razele, ielele,
albastru pământul și vântul,

și cântul,
albastre pădurile, trilul,
izvoarele,

albaștri rechinii, muflonii,
cucoarele,

albaștri sunt munții,
părinții, cărunții,
albastre podgoriile,
florile, zorile,

albastre spicele coapte de grâu,
albastră furnica,

albastru colnicul,
albastră bunică,
albastru bunicul,

albastre căsuțele-n
freamăt de râu,

albaștri toți oamenii
de pe pământ:

și albi,
și negrii,
și cei ca lămâiul,
și pieile roșii albastre sânt,
albastră e ziua,

albastră e noaptea
(albastru li-i rându),
tot ele-albăstrindu-mi

și visul, și gândul,
albastră e boarea,
albastru-i sărutul,

albastră-i suflarea
și chinu-mi, durutul,

albastru botezul,
albastru și crezul,
albastră nășia,

albastră e nunta,
albastră-i junia
și vârsta, cărunta.

Chiar moartea-i albastră
pe pajiștea noastră
și nu se teme de ea

nimenea.

APRECIERI

Poetul Nicolae Mătcăș debutează în volum (...) la o vârstă când nu mai ai voie să greșești; de-atâta instrumentele lui poetice sunt impecabile - o mânăuire abilă a meșteșugului versului liber sau clasic, un florilegiu de imagini și metafore care-l singularizează undeva în contextul celorlalți nume de poeți de la Chișinău, Cluj, București, Cernăuți sau Iași, o tematică a poeziilor eternă ca și însăși poezia, dar refractată de suflul său inedit și acoperit de sinceritatea fără de care versul, poezia nu vor putea exista niciodată.

Anatol CIOCANU (1998)

Nicolae Mătcăș se impune ca o prezență notorie în poezia românească de azi.

Andrei CIURUNGA (1999)

Așa cum procedează în orice lucrare științifică pe care o prezintă publicului cititor, tot astfel procedează Nicolae Mătcăș și în poezie. Și anume: noi, cititorii, trebuie să aflăm din scrierea sa ce părere are el, autorul, despre subiectul asupra căruia s-a aplecat. Iată ce se întâmplă cu iubirea: „Doar ura, ea are toate trei timpuri, / Iar dragostea – numai prezent” sau: „Speranța, ea numai, există la viitor, / Iubirea e doar la prezent” (tot acolo).

La prezent sau la viitor, fără nici un dubiu, poezia lui Nicolae Mătcăș va fi una care oricând va putea fi încadrată la cea mai frumoasă poezie de dragoste.

Prof. dr. Ionela MENGHER (1999)

E vorba de un poet cu trăiri elegiace, apăsate și el de povara vârstei. Singur se prezintă ca fiind „un suflet trist ca umbra unui verb” – iată un vers splendid, pendulând între sentimentalism și reflexivitate, cântând o frumusețe serafică într-un spațiu care este melodic și melodios prin definiție. [...] avem de a face cu un eros tânjitor. Această povară retro se simte la fiecare pagină, fiindcă poetul mărturisește că este în căutarea unei ciute de altă dată. Dar, pe de altă parte, e un permanent balans între eros și thanatos, fiindcă adierile tanatice se simt.

Adrian Dinu RACHIERU (2002)

Nicolae Mătcăș, luptătorul de pe baricadele renașterii basarabene, recurge la mijloacele mai speciale ale publicisticii lirice, urcând rapid scara discursului de la simplul comentariu evenimential la blestem, diatribă și „reducere la absurd” comicologică. Durițea și încrâncenarea satirică fac casă comună cu suavitatea și „sfînțenia” sentimentelor erotice.

Acad. Mihai CIMPOI (2005)

Fără îndoială, Nicolae Mătcăș este una dintre cele mai fascinante profiluri ale culturii și literaturii contemporane, definit prin complexitatea unei opere care se înscrie în seria înaltelor spirite enciclopedice.

Theodor RĂPAN (2016)

Luminița TOIA

Sărbătoarea sărbătorilor

Cea mai sfântă sărbătoare,
Mai de seamă, mai presus,
Cea mai tainică, mai mare,
E Învierea lui Iisus.

Marea nădejde creștină,
Candela din miezul nopții,
Paștele este Lumină,
Este biruința morții.

Paștele e rugăciune,
Bucurie, cutezanță,

Paștele e uniune
În credință și speranță.

Nu mai aștepta, creștine,
lepurașul din povești!
Domnul Sfânt vine la tine,
Pregătit ești să-L primești?

În zadar ai masa plină,
Straie noi ai îmbrăcat,
Dacă nu primești Lumină
Și nu crezi că a Înviat!

Sărbători creștine

25 martie/07 aprilie – Buna Vestire

13 aprilie – Duminica Floriilor, Intrarea Domnului Iisus Hristos în Ierusalim

20 aprilie – Învierea Domnului – SFINTELE PAȘTI

Ce gândesc copiii despre Paști

Moment de bucurie

Paștele este o sărbătoare în care ne eliberăm de gândurile rele și medităm la cât de mult a pățit Iisus Hristos pentru noi. Creștinii se pregătesc pentru această sărbătoare prin post și rugăciune. Înainte de Paști, oamenii pregătesc ouă roșii, friptură de miel și drob. Desigur, aceștia se duc la biserică de Florii și la denii, dar se și împartășesc pentru a scăpa de faptele rele și a întâmpina acest praznic fericiți și cu inimile deschise. Printre cele mai frumoase momente ale sărbătorii Învierii este și cel din noaptea Paștilor, atunci când, la miezul nopții, creștinii se duc cu lumânări la biserică pentru a lua Lumina cea Sfântă și pentru a cânta „Hristos a înviat!”. Chiar este un moment de bucurie pentru toți, în care îi mulțumim lui Iisus că ne-a scăpat de păcate.

Maria CERNAT, elevă în clasa a V-a
(Sursa: Ziarul „Lumina”)

Lumina Sfântă

Pentru creștini, Lumina Sfântă reprezintă o minune ce se întâmplă, an de an, la Sfântul Mormânt din Ierusalim. Această minune are loc în Sâmbăta dinaintea Paștelui Ortodox, numită Sâmbăta Mare. Mărturii despre Lumina Sfântă au fost găsite chiar în anul 617 d.Hr., după ce perșii au cucerit Ierusalimul.

Vineri, Sfântul Mormânt este controlat, pentru a nu fi acolo nicio sursă de foc, apoi pe lespede este așezat un strat de vată. Mormântul este sigilat cu benzi de pânză albă în formă de „X” și un sigiliu mare de ceară, cu pecetea poliției din Israel.

Sâmbătă, la Mormântul Sfânt se adună o mulțime de preoți, ierarhi

Veniți de luați lumină!

Fila creștină
pentru copii și adolescenți

Lasăți copilașii să vină la mine
Marcu (10,14.)

VESTEA BUNĂ

Coordonator de pagină: Eudochia VERDEȘ

„Învierea Domnului Hristos este începutul învierii noastre a tuturor.”

Noul Testament povestit pentru copii

ÎNVIEREA DOMNULUI

Duminică, dis-de-dimineață, femeile mironosițe au venit la mormântul Domnului. Și s-a făcut cutremur mare, căci îngerul Domnului a coborât din cer și a dat la o parte piatra de pe mormânt.

Îngerul semăna cu un fulger și avea haine albe ca zăpada. Cei ce păzeau s-au temut de el și au căzut la pământ, ca morți. Îngerul a zis femeilor:

– Nu vă temeți, știu că pe Iisus cel răstignit îl căutați. Nu este aici. S-a sculat din morți, așa cum a zis. Veniți să vedeți locul în care a zăcut. Apoi mergeți și spuneți ucenicilor Lui că a înviat și că va merge înaintea voastră, în Galileea. Acolo îl veți vedea.

Ele au plecat în grabă de la mormânt, cu frică și cu bucurie mare. S-au dus să dea vestea cea bună ucenicilor. Pe când mergeau ele spre ucenici, Iisus le-a ieșit în cale și le-a zis:

– Bucurați-vă!

Învierea Domnului văzută cu ochi de copil

Iar femeile s-au apropiat de El, I-au cuprins picioarele și I s-au închinat.

– Nu vă temeți! le-a mai spus Domnul. Duceți-vă și vestiți fraților Mei, ucenicilor, ca să meargă în Galileea. Acolo Mă vor vedea.

Matei XXVIII, 1-11; Marcu XVI, 1-8;
Luca XXIV, 1-11; Ioan XX, 1-10)

Călăuză ortodoxă

La Liturgia din noaptea Învierii

și credincioși, alături de Părintele Patriarh. Aceștia înconjoară Mormântul de trei ori. Patriarhul intră apoi în Sfântul Mormânt, renunțând la hainele preoțești. Acesta citește o rugăciune specială, iar Lumina Sfântă se pogoară pe

stratul de vată așezat cu o zi înainte. Patriarhul ia această vată cu mâinile și o așază în două vase de aur. Lumina este apoi împărțită credincioșilor, cu îndemnul „Veniți de luați Lumină!”.

De la Ierusalim, Lumina este transportată în toate

țările creștine și la fiecare Biserică. Credincioșii așteaptă la miezul nopții Sfânta Lumină, la Biserica cea mai apropiată de ei.

În unele zone ale țării, Lumina luată de la Biserică este dusă și în cimitire, în amintirea celor dragi.

IN MEMORIAM *Alexandru GROMOV – 100*

Alexandru GROMOV (22 aprilie 1925 – 12 iulie 2011), prozator, publicist, traducător, a fost originar din Ismail. Și-a făcut studiile la școlile primare din Brăila și București, apoi la Liceul „Sf. Andrei” din același oraș, unde l-a avut ca profesor pe distinsul critic literar Șerban Cioculescu, al cărui discipol se considera. A făcut stagiu la „universitățile” vieții: școala de meserii, lăcătuș, strungar. A studiat la Institutul Pedagogic „Ion Creangă”.

Debut: „Taina Luceafărului” (lucrare științifico-fantastică de pionierat în literatura de anticipație a vremii scrisă în colaborare cu savantul polonez Tadeusz Malinowski, 1957). În anii '60 - '95 i-au apărut cărțile: „Lăstarii răzbat primăvara”, „O vacanță în cosmos”, „Cheița fermecată”, „Continental enigmelor”, „În ospeție la vrăjitori”, „Unul pentru toți”, „Călătorii în necunoscut” ș. a. A fost redactor la editura „Școala sovietică”, apoi la Editura de Stat a Moldovei și la „Cartea Moldovenească”, redactor-șef la revista „Intellectus”, secretar responsabil la revista „Moldova” și la ziarul „Patria tânără”.

Titluri: Maestru al Literaturii (1995), Maestru Emerit al Artelor (1996).

Distincție: Medalia „Mihai Eminescu” (1996).

*Alexandru GROMOV***AMINTIRI DIN ULTIMA VACANȚĂ ȘCOLARĂ**

(Fragment din cartea de anticipație „Continental enigmelor”)

...Doi dintre ei erau dintr-zecea, urmă doctorul. Amândoi cam de aceeași statură, bine legați, cu umerii începând a prinde la puteri. Unul, Tudor, bălai și zâmbăreț, celălalt, Mișu, smead și mai tăcut, dar când veni vorba de vara trecută, n-a rămas nici el la o parte:

– În prima zi, când am ieșit în câmp, tocmai se porneau cultivatoarele. Și când dă odată-o ploaie: într-o clipă ne-a udat până la piele! Noi râdeam, ne împroșcam cu apă ... Apoi ne-am uitat unul la altul și ni s-a făcut rușine: totuși, nu mai suntem copii, ne chemăm tractoriști-practicanți...

– Tractoriști! confirmă Tudor, scuturând cu tâlc din ciuful de culoarea paiului. Cu vreun an doi înainte, am fost muncitori la remorcă, dar acum, fiindcă am făcut oleacă de școală, ne urcăm drept în cabină!

– Prima brazdă, totuși, am tras-o, îngână și Mișu.

Iar eu mă gândesc unde duce ea, această brazdă.

De la un timp, tehnica agricolă se studiază în școala medie. În calitatea lor de tractoriști-practicanți, elevii însușesc o anumită sumă de cunoștințe și, totodată, se deprind cu munca în câmp. Mulți dintre dâșii, fără doar și poate, vor rămâne pe tractor și după absolvirea școlii. Fiindcă tehnica modernă are nevoie de tineri cu studii medii, cu bază teoretică. Iar, pe de altă parte, tinerii aceștia au nevoie de o ocupație pe măsura lor.

Dar acea zi cu ploaie primăvărată, în care Tudor, Mișu și colegii lor s-au urcat prima dată pe tractor, mai are, după mine, o semnificație. Ai să rămâi pe el sau nu, la urma urmei, nu asta are cea mai mare importanță. Principalul e să nu-ți fie străin. Să-l cunoști, să-l stăpânești, să-l simți cum ți se supune. Să știi că poți conta pe el. Și el pe tine. Cu alte cuvinte, tractorul devine un instrument de orientare profesională, de alegere a căii. E un semafor ce aprinde înaintea-ți focul verde în lumea profesiilor.

– Băieți, le mai zic, întrucât ați tras prima brazdă, iar de tractor, după câte văd, vorbiți cu destul respect, vă închipuiți cum va arăta el, să zicem, peste cinci sau zece ani? Adică atunci când voi, sau cei de-o seamă cu voi vor ajunge maeștri în ale meseriei.

– Cred că are să fie și mai puternic, după oleacă de chibzuință, își dă cu părerea Tudor.

rapide: de fapt, ele nu plutesc pe apă, ci pe o „pernă” de aer. Hai, dar, să așezăm și tractorul pe o astfel de pernă. Acum nici nu se mai atinge de sol. Dă-i înainte, tractorele zburător!

...Iar, odată ce ne-am referit la nave, să aruncăm o privire și la avioane, mai precis, în cabina lor: sunt toate echipate cu autopilot. De ce să nu i-l oferim și tracto-

Desen de Cristina COVRIG

– Exact, îi răspund. Iar dacă-i așa, mă înflăcărez, atunci dați-mi voie să zugrăvesc câteva tablouri din viitorul fantastic al tractorului.

...Pentru ce să ari aparte, pe urmă să boronești și să semeni? Ai echipat tractorul cu toată garnitura de unelte și ai efectuat dintr-o dată toate lucrările de primăvară. Iar la nevoie, tot el ți-i un plug pentru curățirea zăpezii, și săpător, și încărcător. O mașină universală în toată puterea cu-vântului!

...Dar viteza? Oare ne ajung cincisprezece kilometri pe oră? Ia să apăsăm pe accelerator! Dar pentru asta ne trebuie și un motor mai puternic. Și înhăăm cinci sute de cai!

...Și totuși, căpătând aproape de două ori mai multă putere, tractorul, inevitabil, devine mai greu. Iar orice mașină, călcând pământul cu șenilele sau chiar și cu roțile, îi dăunează, îl chinuie. Ce-i de făcut? Uitați-vă la navele

rului? Să-i comande automat cârmeele, să-i mențină direcția și viteza. Drum bun, tovarășe pilot terestru!

– Și cale bătută pe o pernă pneumatică! i se alătură, entuziasmat, comandorul. Pe cinstea mea, le-ai pictat un tablou superb! Dacă nu mi-aș da seama că e cât se poate de real, aș zice că-i de poveste!... Dar băieții ce-au zis?

– Păi, să vezi! Tudor, mai aprins din fire, s-a plesnit cu palma peste frunte și a exclamat: Tii, ca să conduci un asemenea tractor, trebuie să fii, cel puțin, inginer!

Iar Mișu a tăcut, s-a scărpinat la ceafă, a mai tăcut și a întrebat unde este chip de văzut așa ceva.

– Să vadă ceea ce încă nu-i! zâmbi comandorul. Ce să-i faci, așa-i omul de la țară: până nu vede, nu crede! Pe toate vrea să le pipăie și să le cântărească-n palmă. I-am promis lui Mișu că voi încerca să-i dau răspuns ceva mai târziu.

Aprecieri

Genul literaturii de frontieră și de anticipație, marcată de reflecție esesistică, este cultivat cu inteligență de Alexandru Gromov.

Mihai CIMPOI

Despre Alexandru Gromov s-a afirmat că ar fi unul dintre puținii, dacă nu chiar unicul, reprezentant SF cu „acte în regulă” al literaturii dintre Prut și Nistru, care a făcut și muncă de pionierat, promovând specificul genului în rândul scriitorilor tineri. Cu regret, trebuie să constatăm că aceștia nu s-au constituit într-un grup unitar pentru a impune SF-ul în literatura română din Basarabia, dând preferință altor genuri de scriere. Literatura de anticipație le-a fost o experiență utilă, însă efemeră în definitiv, fiindcă nici unul dintre ei nu s-a ridicat la nivelul mentorului lor.

Andrei LANGA

Am stat de vorbă și cu îndrumătorii, sub conducerea cărora studiau băieții tehnica. Sunt oameni interesanți și-și cunosc lucrul. Ascultă ce spunea, de-o vorbă, unul dintre ei, Sofronie Pungă: „La început, ce mai la deal, la vale, nu se prea dădeau la tractor băieții cu carte. Și iată, s-a dat după vremea lor tractorul, n-a avut încotro: și-a pus ușă, ferestre, sobă – de, ca la casa omului, nici vântul să nu sufle, nici de ploaie să-ți pese. Iar pe arșiță, mă rog, pornește climatizorul! Acu altă faină se macină la moara noastră. Ce-i drept, nu chiar dintr-o dată s-a urnit piatra din loc. Se mai codeau unii, dar dacă s-a suit pe tractor și a tras singur prima brazdă, să vezi cum îi râde inima. Și atunci – gata”.

Cuvinte, la care Nichifor Malai adăuga: „Să-i ajutăm pe tineri să prindă rădăcini în ogorul din care am crescut cu toții – asta ni-i datoria. Iar odată ce s-a suit băiatul pe tractor, l-a apucat strâns și-l mănăiește după vremea lui, l-a aduce încoace rădăcina, l-a aduce negreșit!...”

Înțelepte vorbe. Dar ca să prindă rădăcină, îmi zic în sine mea, e bine ca, pe lângă toate, să-și închipuie și ziua de mâine. Și nu numai din ceea ce le-am povestit eu. De fapt, are dreptate Mișu, când vrea să vadă și să pipăie... Dau niște telefoane de acolo, de pe loc, vorbesc cu cine trebuie, pe urmă mă duc la școală și le propun învățătorilor: deoarece îi orientați pe elevi în profesiile agricole, n-ați dori să faceți cu ei vreo două-trei excursii ... în viitor? Și le dau adresele.

Bineînțeles, nu s-au lăsat rugați. Și au văzut lucruri de toată frumusețea, o știu, fiindcă am fost mai înainte și eu pe acolo. Dar, întrucât s-a dus și Dinu cu dâșii, mă tem că nu mai are rost să le descriu...

– De ce? replică Cib. Dinu are să crească, vor veni alții din urma lui, de ce să nu afle și dâșii? Timp mă tem că nu mai avem, așa că hai, zi-i, doctore! Care ți-i prima adresă?

Nr. 4 (145) Învăț Să Fii MARE ediție pentru adolescenți

Coordonator de pagină: Octombrina ONOFREI

Invitație la discuție

„Mă plictisesc la școală!”

Probabil, printre colegii tăi de clasă sunt și elevi care în mod repetat spun că s-au plictisit de lecții, de școală. În spatele replicii „Mă plictisesc la școală!” se pot ascunde mai multe lucruri. Pentru ca aceștia să nu devină „chiulangii”, ar fi bine să-și pună întrebări și să descopere motivele plictiseli la școală.

Cele mai frecvente sunt: „nu mă simt motivat să învăț”, „nu sunt atras de ceea ce mi se predă”, „informațiile de azi sunt depășite”, „nu îmi place cum ni se predă” etc.

Dincolo de aceste afirmații, se pot ascunde alte probleme. „Sunt plictisit” poate fi tradus prin: nu îmi place ceea ce facem la școală; nu vreau ca profesorul să îmi pună întrebări; nu îmi place să fiu ridicat în fața clasei pentru a răspunde; uneori mi-e frică, pentru că mă voi face de râs când trebuie să prezint ceva în fața clasei; nu am suficienți prieteni la școală.

Există și situații în care elevii afirmă că sunt plictisiți de școală pentru că în-

tâmpină probleme de învățare. Uneori ei au nevoie să fie încurajați să pregătească bine tema la vreun obiect, chiar dacă o consideră plictisitoare la început. În timp, interesul poate apărea, însă e nevoie de un efort real, consistent și permanent din partea lor.

Elevul lipsit de motivație nu este interesat de ore, dar nu pentru că deja știe temele prezentate, ci pentru că nu simte că au valoare pentru dânsul. El nu înțelege importanța lecțiilor și legătura dintre cele învățate și propria viață.

Așadar, este esențial să fie elucidate motivele care îl fac pe elev să se plictisească la școală pentru a-l ajuta să depășească această situație.

Dacă la început de an școlar, probabil, problema „plictiselii” la lecții și lipsei de la ore nu iese prea tare în evidență, pe parcurs, începe să ia amploare și e discutată foarte activ.

Cum vă motivați sau vă încurajați colegii ca să nu simtă „plictiseala” și să nu lipsească de la ore? Așteptăm opiniile și sugestiile voastre, dragi cititori.

Octombrina ONOFREI

Mens sana in corpore sano!

ATENȚIE: GRIPA!

Gripa este o boală infecțioasă acută, care poate afecta persoanele de orice vârstă. Ea este foarte molipsitoare, atacând tot organismul și, în primul rând, sistemul nervos. Oamenii pot să se îmbolnăvească de gripă pe parcursul întregului an, dar când se schimbă brusc temperatura, numărul bolnavilor crește în mod vădit.

Părerea că gripa este o boală ușoară, care nu conduce la complicații, este greșită. Slăbind sistemul imunitar, această boală poate provoca grave complicații, în special la nivelul aparatului respirator (inflamația bronhiilor, pneumonie, inflamația cavității nazale).

De regulă, gripa începe pe neașteptate, printr-o ridicare bruscă a temperaturii, care atinge în primele zile 39-40 de

grade. Bolnavii acuză frisoane, dureri de cap, amețeli, stare de epuizare, transpirație, dureri oculare. Un semn obligatoriu al gripei, care se manifestă la toți bolnavii, îl constituie manifestările catarale ale căilor

respiratoare, inclusiv tusea și guturaiul. Adesea e constatată învinetirea mucoaselor bucale, pielii, umflarea feței. Starea febrilă durează 4-5 zile, după care, dacă nu se produc complicații, bolnavul se însănătoșește.

În ultimii ani, se acordă o mare importanță profilaxiei gripei. În acest plan s-a dovedit deosebit de eficace aplicarea interferonului, aplicat intranasal.

Să ținem cont că, odată ce ne-am îmbolnăvit de gripă, e necesar să chemăm imediat medicul la domiciliu. Dacă s-a îmbolnăvit de gripă un copil, el nu trebuie să frecventeze grădinița sau școala. Să nu uităm și de vaccinare, care are un rol important în profilaxia gripei.

Gripa poate fi învinsă, dacă fiecare va înțelege că lupta cu această boală este o cauză comună.

Ion CUZUIOC, medic,
Eminent al Ocrotirii Sănătății

Protejează-ți banii, securizează-ți viitorul

Educația financiară este ca o hartă a comorilor care ne învață cum să folosim banii cu istețime! Ne ajută să descoperim cum să economisim, cum să cheltuim cu grijă și cum să ne planificăm viitorul, astfel încât să avem mereu suficiente resurse pentru lucrurile importante.

Banii sunt niște hârtii sau monede speciale pe care le folosim pentru a cumpăra lucruri. Cu ei putem procura jucării, haine, mâncare și multe altele. Dar banii nu apar de la sine! Părinții muncesc pentru a câștiga acești bani, iar noi trebuie să îi folosim cu grijă. Putem să îi cheltuim, să economisim sau chiar să-i donăm pentru a-i ajuta pe alții. Banii sunt ca niște super-puteri! Dacă îi folosim bine, ne pot ajuta să avem tot ce ne trebuie și să ne împlinim visurile. Pentru ca aceste visuri să devină realitate, ar fi foarte bine să ne formăm o deprindere de a economisi – aceasta înseamnă să înveți să pui deoparte o parte din banii tăi pentru lucruri importante care vin mai târziu.

Educația financiară ne ajută să înțelegem cum să folosim banii în mod inteligent, și anume:

Ce valoare au banii – de unde vin banii și cum îi putem folosi?

Banii vin din muncă și prin muncă. Când oamenii muncesc, primesc bani în schimbul efortului lor. De exemplu, părinții tăi lucrează la birou, în magazine sau fac alte joburi, iar pentru munca lor primesc bani – **salarium** (provine din latinescul **salarium**, care era folosit pentru a desemna banii sau alocația oferită soldaților, parțial în loc de sare (din latinescul **sal**, sare). De asemenea, banii pot veni și din afaceri sau din vânzarea unor produse sau servicii. Banii nu cresc pe copaci, dar sunt câștigați prin muncă!

Cum să cheltuim cu grijă banii – cum să alegem lucrurile importante și să nu risipim banii?

Când cheltuim banii cu grijă, înseamnă să ne gândim bine înainte de a cumpăra ceva. Sunt multe idei pentru a face alegeri bune, printre care:

- **Gândește-te dacă ai nevoie cu adevărat de acel lucru.** Înainte de a cumpăra o jucărie sau un joc, întreabă-te: „Îmi aduce aceasta bucurie pe termen lung sau este doar o dorință de moment?”

- **Alege lucrurile cu adevărat importante.** Prioritizează cumpărăturile esențiale, cum ar fi: rechizitele pentru școală, mâncarea sau îmbrăcămintea, și economisește pentru lucrurile pe care le dorești cu adevărat.

Planifică-ți cheltuielile. Dacă primești bani de la părinți sau ca dar la ziua ta de naștere, împarte-i în categorii: o parte pentru economii, o parte pentru cheltuieli necesare și, poate, o parte pentru lucruri speciale.

(va urma)

Olga ENACHI, profesoară de discipline economice,
grad didactic întâi, CNC al ASEM

Frumusețea obiceiurilor și tradițiilor pascale

Sărbătoarea Paștelui este considerată cea mai însemnată, mai mare și mai sfântă sărbătoare de peste an, numită și Învierea Domnului.

Oamenii încep a se pregăti de marea sărbătoare odată cu începerea postului - prin post, rugăciune, milostenie, se „curăță” spiritual. Urmând ca în săptămâna premergătoare Paștelui, numită și Săptămâna Mare, să se poată mărturisi și împărtăși. În gospodărie se face curățenie generală, curățenia de primăvară: femeile curăță casa, iar bărbații curtea, văruiesc copacii din ogradă și de pe marginea drumului. Este obiceiul ca fiecare membru al familiei să aibă, cel puțin, o haină nouă, pe care s-o poarte în prima zi de Paști.

Mai demult, ouăle erau vopsite cu coji de ceapă roșie și ornate cu frunze de pătrunjel

sau de flori, în prezent – tot mai des cu vopsele din comerț. La Înviere, care este la ora 12.00 noaptea, participă toată lumea, cu credința că se vor purifica sufletește. După ce ajung la locuințe, toți ai casei, înainte de a se așeza la masă, se spală simbolic, rând pe rând, pe față și mâini dintr-un lighean cu apă proaspătă de la fântână în care s-a pus un ou roșu și un ban. Își dă fiecare cu oul cel roșu peste obraz (să fie roșu și sănătos) și cu banul (să fie mândru și curat ca argintul).

Bătrânii povestesc că înainte vreme, în prima zi de Paști, copiii mergeau la biserică cu ouă roșii pe care le ciocneau spunând: „Hristos a înviat!” – „Adevărat a înviat!” Din păcate, cu timpul, multe din obiceiurile tradiționale, care reprezintă identitatea noastră, încep să se piardă sau să nu se mai practice.

• Duminica Florilor cu membrii ansamblului „Foișor”, condus de dna Ada Guțu-Gâscă, L.T. „M. Berezovschi”, mun. Chișinău

Concurs: „Sărbătoarea de acasă”

Iar voi, dragi cititori, cum sărbătoriți Paștele? Care sunt tradițiile pascale din familia și localitatea voastră? Știm că vă plac foarte mult „poveștile bunicilor” din care aflăm frumusețea tradițiilor strămoșești. Rugați-i să-și amintească de sărbătoarea pascălă din copilăria lor, o vor face cu plăcere.

Așteptăm să ne scrieți și promitem să vă publicăm lucrările. Veți câștiga și un premiu!

• Festivalul cântecului pascal la Cimișlia

Întrebări istețe

- Când omul are patru ochi? (*Când știe carte*)
- Ce s-a gândit împăratul când a pus un picior pe tron? (*Să-l pună și pe celălalt*)
- Pe care casă ninge prima dată? (*Pe cea nouă*)
- Ce mănâncă un om de zăpadă? (*Fulgi de nea*)
- Ce merge în sus și-n jos, dar nu se mișcă?

(*Scara*)

Vasile ROMANCIUC

CÂNTEC PASCAL

Azi, lumea-i mai frumoasă,
Azi, totu-i mai curat
Și-n suflet, și în casă:
— Hristos a Înviat!
— Adevărat a Înviat!
E sfânta zi de Paște,
De vrajbă am uitat...
Iubirea-n noi renaște:
— Hristos a Înviat!
— Adevărat a Înviat!

Azi, râuri de lumină
Din cer s-au revărsat...
Om către om se-nchină:
— Hristos a Înviat!
— Adevărat a Înviat!
Și neamul înflorește
Și crește mai bogat,
Și zicem românește,
Și zicem creștinește:
— Hristos a Înviat!
— Adevărat a Înviat!

• Bucuria sărbătorilor pascale trăită de copiii din s. Alexandru Ioan Cuza, r-nul Cahul

Poveste despre Paște

În fiecare an, în noaptea luminată a Paștilor, când se sărbătorește Învierea lui Iisus Hristos, copiii așteaptă iepurașul. Acesta, cu multe zile înainte, ajutat de pitici, veverițe și arici, vopsește ouă roșii și pregătește daruri pentru cei mici, cum e datina străbună. Iepurașul face pachetele pentru fiecare copil: cu hăinuțe noi și jucării, cu bomboane mititele ca niște oușoare de păsări sau ouă dolofane, din ciocolată, legate cu panglici roșii. De asemenea, pune în coșuleț alune și migdale, stafide și miez de nucă, prăjiturile și cozonaci. Colacii au formă de mielușei, simbolul Binelui, care învinge răul.

Mielul reprezintă pe Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, cel născut de Fecioara Maria, pentru a învăța pe oameni să fie buni și drepecți, să facă doar bine în viață. Această învățătură a lui Iisus nu le-a plăcut celor răi și păcătoși, de aceea au vrut să se răzbune pe blândul Iisus.

Dușmanii săi l-au prins și l-au legat, batjocorindu-l ca pe un răufăcător. l-au pus cunună de spini pe frunte, l-au scui-pat și l-au împroșcat cu vorbe urâte, ținându-l pe cruce între doi tâlhari de drumul mare. După multe chinuri, trupul i-a murit, nu însă și sufletul. Iar precum era scris în Biblie, Cartea Cărților, după trei zile a înviat în toată slava. Era ziua Paștilor, sărbătoarea renașterii întregii naturi.

Mare spaimă i-a cuprins pe vrăjmașii care l-au sacrificat ca pe un miel nevinovat, când au auzit că Iisus cel mort pe cruce, este viu. Un înger pogorât din cer a prăvălit lespe-dea de piatră de la gura mormântului, ajutându-l să urce la lumină. „Înfățișarea lui era ca fulgerul și îmbrăcămintea albă ca zăpada”, scrie în Sfânta Scriptură. Cei credincioși lui Iisus, tare s-au bucurat că iubitul lor învățător a înviat din morți, după ce s-a jertfit pentru iertarea păcatelor tuturor oamenilor. Vestea s-a răspândit pe întreg pământul. De atunci se vopsesc ouă roșii, ca sângele Mântuitorului răstignit pe cruce. De atunci se coc colaci cu chipul mielului jertfit, se bea vin roșu și se mănâncă friptură de miel.

La masa de sărbătoare din ziua Paștilor, copiii cântă împreună cu părinții lor:

Hristos a înviat din morți,
Cu moartea pe moarte călcând,
Și celor din morminte
Viață dăruindu-le...

Apoi ciocnesc ouă roșii și vestesc unul altuia cu bucurie: „Hristos a Înviat!”, la care se răspunde creștinește: „Adevărat a Înviat!”

(După Traian Dorz)

PRIMĂVARA SPIRITULUI ECOLOGIC

Elevii din ciclul primar participă cu mult entuziasm la acțiuni organizate, fiind motivați de dorința de a face o faptă bună. Receptivi și sinceri în inițiativele lor, aceștia sunt dornici să se remarce și să se afirme prin micile sau marile lor realizări. Activitățile la care iau parte sunt esențiale pentru educația lor, iar din acest motiv consider că ar trebui să fie desfășurate cât mai frecvent, pentru a le oferi oportunități constante de învățare și dezvoltare.

Împreună pentru un mediu mai curat

Pentru a avea un viitor sigur, încă de la o vârstă fragedă, copiii trebuie implicați în acțiuni ecologice. Aceste activități contribuie la creșterea gradului de conștientizare privind impactul pe care omul îl are asupra naturii, unesc copiii și le dezvoltă un sentiment de responsabilitate comună față de protejarea mediului.

Fiind învățătoare la clasele primare, consider că este esențial să le cultiv obiceiuri durabile care să formeze un comportament ecologic pe termen lung. Primăvara, cu natura sa în plină renaștere, este sursa perfectă de inspirație pentru activități educaționale ecologice.

Discuțiile despre reciclare, plantarea de copaci și flori, crearea de obiecte din materiale reciclabile, organizarea campaniilor de curățenie în zonele verzi și realizarea de postere și desene ce țin de protecția mediului sunt strategii eficiente pentru educația ecologică. Implicarea familiilor în proiectele ecologice, cum ar fi economisirea energiei și apei sau reciclarea, adaugă o valoare considerabilă educației ecologice a copiilor.

Elevii mei din clasa a II-a demonstrează un puternic sentiment de responsabilitate socială prin participarea activă la acțiuni de ecologizare și protecția mediului. Alături de colegii din clasele gimnaziale și liceale, au contribuit la curățarea lacurilor din Grădina Botanică, folosind biluțe cu microorganisme eficiente, realizate în cadrul orelor de educație tehnologică. De asemenea, au plantat legume în „Grădina bunicii”, utilizând compost obținut din resturile alimentare de la cantina școlii. Educația sustenabilă reprezintă o prioritate majoră în liceul în care activez, contribuind la formarea unor tineri conștienți și responsabili față de mediul înconjurător.

• Secvență de la activitatea „Grădina bunicii”

Natura – spațiu de creație

Natura a devenit pentru copii un spațiu al descoperirii și creației! Activitatea „Natura – spațiu de creație. Satul verde” i-a inspirat pe elevi să privească mediul înconjurător cu alți ochi, transformând elementele naturii în adevărate opere de artă. Într-o plimbare prin parc, au colectat materiale naturale și au realizat macheta unui sat, un proiect care le-a adus bucurie și satisfacție.

Educația ecologică începe din familie, de aceea sloganul „Am grijă de natură la mine

acasă” a avut un impact profund. Elevii, alături de familiile lor, au documentat prin fotografii și videoclipuri acțiunile lor pentru protejarea mediului, schimbând idei, promovând atitudini ecologice sustenabile.

În plus, micii ecologiști au analizat zonele din apropierea liceului, identificând probleme și puncte forte. Au creat un lapbook cu soluții pentru îmbunătățirea situației și au trecut la acțiune, demonstrând responsabilitate și implicare activă.

• Edificăm viitorul având grijă de prezent - un lapbook în care copiii descriu și ilustrează acțiunile și faptele lor bune.

Discipolii mei cresc și acumulează tot mai multe abilități, devenind observatori fideli ai naturii în toate anotimpurile. Ei urmează și exemplul altor instituții școlare care se evidențiază în acest sens, precum Gimnaziul Călimănești din r-nul Nisporeni.

Cadrele didactice de aici au organizat diverse activități practice pentru a le forma copiilor un comportament ecologic adecvat. Împreună cu profesorii, elevii au participat la plantarea copacilor pe teritoriul școlii, au sădit flori și au plasat căsuțe pentru păsărele, pe care le-au confecționat acasă cu ajutorul părinților.

Activitățile clasei a II-a „B” de la Liceul de Creativitate și Inventică „Prometeu-Prim” au continuat. Împreună cu elevii și părinții am participat la acțiunea „Plantăm viitorul” în parteneriat cu Asociația Obștească ONG Hai Moldova. Ce bine s-au simțit copiii alături de părinții lor, în timp ce și-au adus aportul în campania de împădurire a unui teren din satul Frumușica, comuna Băcioi!

De asemenea, elevii au fost implicați în activități interactive despre importanța plantării copacilor și necesitatea urgentă de împădurire. Părinții, inspirați de entuziasmul copiilor, s-au alăturat cu bucurie acestei

• Tinerii ecologiști de la Gimnaziul Călimănești și profesoara Neonila Cornescu în timpul pregătirii căsuțelor pentru păsări.

Apoi, au ascultat povestea Nataliei Obrenovici, originară din Sângerei, care a devenit regina Serbiei, fiind soția regelui Milan Obrenovici.

Le-a plăcut mult și ceea ce au descoperit în celelalte trei săli ale muzeului, care au supraviețuit intemperiei și astăzi găzduiesc expoziții și evenimente comemorative dedicate celor mai de seamă reprezentanți ai literaturii române. În prezent, aici sunt expuse materiale despre trei mari scriitori: Grigore Vieru, Serafim Saca și Liviu Dămian, despre care le-a povestit cu drag ghidul muzeului, doamna Veronica Boldișor.

Copiii au învățat cuvinte noi, au recitat poezii de Mihai Eminescu și Grigore Vieru, și-au făcut poze ca amintire și au pro-

conduită și exemple educative, care ne sunt utile în misiunea de formare a caracterelor până la devenirea unor adulți responsabili, conștienți de importanța celor învățate în anii de școală.

Când au ieșit din sala principală de expoziții a muzeului, elevii au îmbrățișat paltinul bătrân din fața edificiului, simbol al memoriei întâmplărilor și evenimentelor petrecute de-a lungul anilor. Acest gest i-a umplut de energie și bucurie.

Am citit undeva că orice activitate desfășurată în afara sălii de clasă reprezintă

un contact nemijlocit cu mediul înconjurător. Sunt de acord sută la sută! Așa cum îi învățăm pe elevi să vorbească, să se comporte acasă, la școală și în societate, la fel trebuie să-i educăm în spiritul respectului față de mediul în care trăim.

E primăvara și totul în jur renaște: lanurile înverzesc, pomii înfloresc. Este anotimpul minunat care inspiră la fapte bune și creații frumoase. Și nu putem să nu fim de acord cu Bardul de la Mircești: „Și cerul, și pământul preschimbe sărutări/ Prin raze aurite și vesele cântări”.

Sunt sigură că, prin formarea unor atitudini corecte și printr-o abordare creativă a educației, inclusiv a celei ecologice, vom reuși să formăm o generație care va ocroti plane-

• Mici, dar voinici. Elevii din clasa a II-a „B” și partenerii lor la plantarea de pomi în preajma s. Băcioi.

initiative, demonstrând astfel că schimbarea începe din familie.

Educația ecologică se poate realiza în multe moduri și prin diverse experiențe.

Ecologia spiritului

Recent, am întreprins o excursie mult așteptată de elevii mei. Am vizitat Muzeul Național al Literaturii Române, aflat chiar în vecinătate. Invitația a venit din partea partenerului nostru – Biblioteca „Ovidius”, un prieten drag al copiilor, iar aceștia au acceptat cu multă plăcere.

Pentru început, s-au oprit în sala principală de expoziții, unde au văzut copiii manuscrisul marelui poet al tuturor românilor, ediții vechi de carte cu poeziile lui Mihai Eminescu și lucrări plastice semnate, printre alții, de maestrul Mihai Grecu („Eminescu și Creangă”, „Luceafărul”).

mis că îi vor îndemna și pe colegii din alte clase să viziteze acest muzeu, care păstrează o parte din bogăția literară a neamului românesc.

Ascultând cu interes relatările ghidului, m-am gândit la „ecologia spiritului” și la faptul că literatura ne oferă modele de

ta și va acționa în armonie cu necesitățile vitale ale omenirii. Totul începe din familie și din școală.

Liliana ROTARU, învățătoare la clasa a II-a „B”, Liceul de Creativitate și Inventică „Prometeu-Prim” or. Chișinău

• Energie de la paltinul secular - o relicvă a trecutului la Muzeul Național al Literaturii Române. Chișinău.

Impresii de lectură

Soarta aşază lucrurile.
Maria Pilchin,
„Băieţelul din teatru”

Povestea începe pe străzile Chişinăului anilor '60. Miluţă, un băiat de doar cinci ani, maturizat prea devreme de traumele vieţii adulte: pierderea tatălui, boala incurabilă a mamei şi condiţia sărăciei lucii, care îl marchează pe viaţă, îl fac să îşi accepte, inocent, destinul compromis de prea multe greutăţi, la o vârstă foarte fragedă. „Miluţă nu prea avea bani pentru dulciuri. Adică nu avea bani deloc, pentru nimic”, dar, cu toate acestea, în mintea lui de copil, nu înceta să spere la „acel ceva”, care îi va schimba viaţa şi minunea se întâmplă mai repede decât s-ar fi aşteptat...

Pentru băieţelul-bunătate (căci el a aflat că aşa se traduce numele său,

POVESTEA BĂIATULUI
CARE IUBEA TEATRUL

de la forma diminutivală a unui cuvânt arhaic „milu”, ceea ce înseamnă compătimire şi îndurare), lumea magică se conturează încet, dar sigur, în momentul în care o întâlneşte prima oară pe „actriţa-fenomen” (aşa o numea actriţa Vera Olaru pe colega sa de facultate, Constanţa Târţau „...femeia ireal de frumoasă care s-a apropiat de el şi l-a întrebat cum îl cheamă.” De-a lungul carierei sale, ea s-a remarcat printr-o pledoarie puternică în lupta pentru cultul românesc într-o perioadă grea, atunci când puterea sovietică încerca din răzputeri să-şi întindă „gheara de fier” şi asupra culturii adevărate a poporului nostru greu încercat, căci aceasta fusese interzisă, iar integritatea noastră naţională era supusă unei provocări, din care nu se ştia dacă vom mai ieşi vreodată. Totuşi nu a încetat niciodată să lanseze în fiecare spectacol pe care îl juca idei unice, multe dintre ele naţionaliste: „Nu le venea să creadă că pot face atât de bine rolurile şi atât de individuale”.

Miluţă (invitat pentru prima oară la repetiţii, „În ziua când se aşezase atunci pe scările teatrului”), prin oglinda de pe perete, învaţă să trăiască, să zâmbească şi să se bucure din nou. „Constanţa e foarte frumoasă. Lumea zice că e şi talentată. Băiatul era mândru peste poate de ea. În seara aceea, Miluţă a hotărât că o să înveţe şi el să vorbească aşa.” Şi din acea zi totul părea clar...

În calitate de cititor, cel mai mult m-a impresionat modul în care autoarea personifică TEATRUL, folosind un procedeu artistic similar cu cel al lui Victor Hugo, care îi atribuie Catedralei Notre-Dame de Paris calitatea de a transcende într-o prezenţă vie şi influentă asupra destinului celorlalte personaje. În acelaşi mod în care „arena de joc” a Mariei Pilchin se transformă într-un simbol pentru refularea unui fatum „scris greşit” şi efortul de a reanima copilul interior, pierdut în labirintul existenţei sale.

Autoarea intuieşte o luptă crucială dintre Cain şi Abel în sufletul unui copil ce abia împlinise cinci ani. Ea încearcă să-i ofere, cred, cel mai important lucru pentru un om: DRAGOSTEA şi COMPASIUNEA, care contează cu adevărat şi de care cu toţii avem nevoie. „... el o iubeşte pe mama, pe Claudia,

pe Constanţa. Avea dragostea cărţilor, a teatrului şi a acestui oraş mare şi blând... şi poate că tocmai EA..., această iubire frântă, dar necondiţionată, l-a făcut să descopere MIRACOLUL!”

Aşadar, „Doamna” iluzorie din închipuirea lui Andrei Mătăsaru prinde contur abia mai târziu, în mintea şi gândurile lui Miluţă, care, după cum mi-a mărturisit personal scriitoarea, la conferinţa de lectură din cadrul programului „Chişinăul citeşte - 2024”, „E mult mai iubit”, pentru că nu încetează să viseze.

Se produce un miracol în stilul Nariné Abgaryan, extras dintr-o lume simbolică a speranţei. Un vultur mare, alb aduce băieţelul pe scările teatrului şi îl face să înţeleagă că îşi doreşte o „Viaţă în şi pentru artă”. Trei dorinţe şi un singur viitor... „Una pentru că a văzut, a doua pentru că a povestit şi a treia pentru că a ascultat şi a avut puterea să creadă în bine!”

Acum, ajuns la maturitate, marele regizor, actor şi director de teatru montează piese de Molière, Gogol şi alţii. Dar nu încetează să se gândească la Constanţa lui... „O regină a teatrului care s-a născut în regat...” şi l-a luat cu ea ca să-i arate cât de frumoasă este lumea! Din acel moment, chiar dacă era încă mic şi nefericit, bătut de soartă, „Miluţă a hotărât că după el o să alerge viaţa! Viaţa cea vie şi fericită... Ştia că s-a născut într-o zi şi tot într-o zi o să moară.... Dar şi-a propus ca între aceste două zile, atât de diferite ale existenţei sale, să aibă o minunată cale pe care toţi o numesc VIAŢĂ!”

În această poveste se împletesc două destine (unul fabulos, celălalt cu potenţial măreţ), care mai apoi se salvează reciproc. Este naraţiunea emoţionantă învăluită în misterul întinericului şi calea spre lumină, diferită de cea a lui Doggy. Dar e aceeaşi poveste cu un final aproape fericit, care ne spune cum, într-o lume enervant de monocromă, apar geniile trimise să ne coloreze viaţa şi să ofere lecţii de suflet, prin puterea extraordinară, dătătoare de viaţă, de a renaşte din cenuşa Păsării Phoenix.

Sanda DAMIAN,
elevă în clasa a XI-a
la Liceul Teoretic European

mun. Chişinău

Debut la „F.D.”

Al mamei chip frumos

Când pe lume am venit,
Chip de înger mi-a zâmbit.
Era al mamei chip frumos,
Şi gingaş şi armonios.

Îmi vorbea cu răbdare,
M-a-ngrijit şi m-a vegheat.
M-a văzut crescută mare,
De deochi m-a descântat.

M-a-nvăţat ce este dorul
Şi cum susură izvorul,
Să țin la casa părintească,
Ca inima să-i înflorească.

Primăvara pe-al meu plai

Pe meleagul meu iubit
Primăvara a venit.
Cerule se înseninează,
Soarele blând luminează,
Gheaţa pe râu s-a topit,
Iarba firavă a-ncolţit.
Muguraşii-puişori
Deschid mii de ochişori.
Florile de pe câmpii
Cheamă veselii copii
Coroniţe să-mpletească,
Să se zbenguiască.

Mieluşei sar sprintări,
Vor şi ei să fie mari.
Albinuţe darnice
Strâng polenul, harnice.
Primăvara pe-al meu plai,
Doamne, parcă-i
colţ de rai.
Ce tablou minunat
De-o zână gingaşă pictat!

Bunicul din Humuleşti

În cerdacul cald şi luminos
Îşi scria **Amintirile**
Din copilăria sa iubită
Bunicul nostru sfătos.

Cum de năzbâtii se ţinea
Şi de părinţi nu prea asculta,
Cum pupăza din tei a furat
Şi fugea pe ascuns la scăldat.

A mai scris şi basme hazlii
Pentru maturi şi pentru copii,
Despre soacra cu trei nurori,
Scumpe ca nişte comori;

Despre capra cu trei iezi, surata,
Ce-i dă lupului hain răsplata
Pentru puii neastâmpăraţi
Ce au fost de el mâncaţi.

Despre Dănilă Prepeleac,
Ce i-a venit dracului de hac.
N-a uitat nici de Ivan Turbincă...
Şi azi cărţile bunicului ne încântă.

Patricia RĂILEANU,
elevă în clasa a V-a „A”
la Liceul Teoretic Moleşti

r-nul Ialoveni

SPERANȚA

Ca valul albastru ce-mi poartă gândul spre cer
Domnul îmi prinde sufletul plin cu un gest efemer.
E speranţa ce-n inimă creşte ca o rugă adâncă,
Care-n noapte păşeşte prin închinarea cea sfântă.

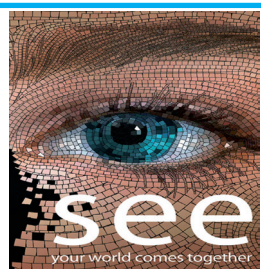
În fiecă clipă simt credinţa ca pe-o lumină,
Eşti tu, sunt eu, noi toţi cu inima-n pace divină.
Creştem în iubire şi dor, în crez şi duh fericit,
Cu inima deschisă spre întinsul senin, nesfârşit.

Taina ce-mi umple fiinţa cu blândeţe firească
E pacea din ruga fierbinte ca-n suflet să crească,
Ca roua pe flori, blând izvor, fluid ce vine de Sus
Şi-n inima mea se aşază ca o taină adus.

Prin orice -ncercare găsesc alinare şi pace,
Căci bucuria divină nu-apune, nici timpul s-o joace.
E Domnul ce veşnic veghează, cu drag ne cuprinde
Şi-n sufletul nostru trăirea cerească se-aprinde.

Andreea MANEA, elevă în clasa a VII-a
la Gimnaziul „Ion Creangă”

s.Țarigrad, r-nul Drochia

MOZAIK

Ediție pentru curioși.

Nr. 4 (136)

Coordonator de pagină: Renata CUPCEA

UNIVERSUL FASCINANT

NOI SATELIȚI DESCOPERIȚI

Saturn își extinde dominația în Sistemul Solar prin confirmarea a 128 de noi sateliți naturali, ridicând numărul total al lunilor sale la 274. Această descoperire plasează planeta cu inele mult înaintea lui Jupiter, care deține 95 de luni confirmate. Sursa: incredibilia.ro

O echipă internațională de cercetători, condusă de Dr. Edward Ashton de la Academia Sinica din Taiwan, a utilizat Telescopul Canada-Franța-Hawaii pentru identificarea noilor sateliți descoperiți recent care sunt clasificați drept luni neregulate, având dimensiuni reduse și forme asemănătoare cartofilor, cu diametre de doar câțiva kilometri. Aceștia urmează orbite mari, excentrice și înclinate, caracteristici ce indică originea lor în coliziuni cosmice anterioare.

Uniunea Astronomică Internațională a confirmat oficial noile descoperiri, acestea urmând să pri-

mească denumiri inspirate din mitologiile galică, nordică și inuită canadiană. Majoritatea aparțin grupului nordic, necesitând nume din mitologia vikingă.

Gruparea lunilor în clustere sugerează că acestea sunt fragmentele unor obiecte mai mari, destrămate în urma coliziunilor din ultimii 100 de milioane de ani, conform explicațiilor oferite de profesorul Brett Gladman de la Universitatea British Columbia.

Aceste descoperiri ar putea contribui la înțelegerea formării inelelor lui Saturn. Cercetătorii evidențiază necesitatea stabilirii unor criterii clare pentru defi-

nirea unei luni, în contextul numărului crescând de sateliți identificați.

Tehnologiile actuale par să fi atins un prag în capacitatea de detectare a noilor luni în jurul planetelor gigante Saturn, Uranus și Neptun.

Descoperirea recentă contribuie semnificativ la înțelegerea evoluției sistemului solar și a evenimentelor care au modelat planetele și sateliții lor de-a lungul timpului.

Cercetările continuă prin diverse misiuni spațiale, inclusiv cea a sondei Hera a Agenției Spațiale Europene, care studiază lunile lui Marte și asteroidul Dimorphos.

FENOMENE SPAȚIALE

ECLIPSA DE LUNĂ

Recent, pe 14 martie, pasionații de astronomie au putut admira o eclipsă totală de lună. O asemenea eclipsă se produce atunci când Luna plină trece prin umbra Pământului, fenomen ce determină apariția unei colorații roșiatice a satelitului natural, cunoscută sub denumirea de „Lună sângerie”. Sursa: incredibilia.ro

Această transformare cromatică presupune variații de nuanțe, de la roșu și roz, până la portocaliu, înainte ca Luna să revină la aspectul său obișnuit. Există trei tipuri principale de eclipse lunare, iar fiecare dintre ele influențează aspectul coloristic al Lunii.

Se zice că eclipsa de lună aduce schimbări în plan astrologic și are anumite efecte asupra tuturor. Aceasta ar putea amplifica lucrurile bune din viață și ne-ar da curaj să ne continuăm proiectele.

Eclipsa penumbrală are loc atunci când Luna plină traversează penumbra Pământului, umbra exterioară, difuză, rezultând o diminuare ușoară a luminozității Lunii. Eclipsa parțială se produce când doar o porțiune a Lunii intră în umbra principală a Pământului, umbra întunecând-o vizibil.

În acest interval, Pământul blochează lumina directă a Soarelui, iar Luna este iluminată doar de lumina refractată de atmosfera terestră. În timpul unei eclipse totale, Luna nu devine complet neagră, deoarece atmosfera Pământului refractă și filtrează lumina solară, proiectând-o asupra Lunii.

Acest fenomen este similar cu cel care determină colorarea roșiată a răsăriturilor și apusurilor. Lumina solară este compusă din culori cu lungimi de undă diferite.

Lungimile de undă scurte, precum cele din spectrul albastru, sunt împrăștiate de moleculele din atmosferă, în timp ce lumina roșie, cu o lungime de undă mai mare, străbate mai ușor atmosfera.

Nuanța exactă a Lunii în timpul unei eclipse totale depinde de factori atmosferici și de geometria orbitală. Strălucirea Lunii în timpul totalității este influențată de cantitatea de praf din atmosferă.

Particulele de praf, picăturile de apă, norii, ceața și cenușa vulcanică pot modifica nuanța de roșu a Lunii eclipsate, rezultând o gamă variată de culori, de la roșu închis și maroniu, până la portocaliu și roz.

MISTERUL NORULUI OORT

Norul Oort, misterioasa formațiune de obiecte cosmice înghețate de la marginea Sistemului Solar, are două brațe în spirală care-i conferă forma unei galaxii în miniatură, conform unui nou studiu realizat pe baza simulărilor derulate de un supercomputer al NASA. Forma exactă a norului Oort și modul în care acesta este influențat de forțe din spațiul interstelar rămân deocamdată un mister. Sursa: digi24.ro

Un nou model computerizat sugerează că structura internă a norului Oort ar putea arăta ca un disc spiralat. Forma lui spiralată e similară cu cea a galaxiei noastre. Norul Oort a fost descris pentru prima dată în 1950 de către astronomul olandez Jan Oort, care a presupus existența unui nor de obiecte transneptuniene ce înconjoară Soarele la distanțe cuprinse între 2.000 și 200.000 UA (0,03 până la 3,2 ani-lumină). Norul este slab legat de Sistemul Solar și, astfel, este ușor afectat de atracția gravitațională atât a stelelor trecătoare, cât și a Căii Lac-

tee. Aceste forțe dislocă ocazional cometele de pe orbitele lor din interiorul norului și le trimit spre Sistemul Solar interior. Astronomii presupun că materia care compune norul Oort s-a format mai aproape de Soare și a fost împrăștiată în spațiu de efectele gravitaționale ale planetelor uriașe Jupiter, Saturn, Uranus și Neptun la începutul evoluției Sistemului Solar. Distanța extremă până la norul Oort și faptul că obiectele care-l compun sunt prea mici și se mișcă prea încet fac observarea lor directă extrem de dificilă, chiar și cu cele mai puternice

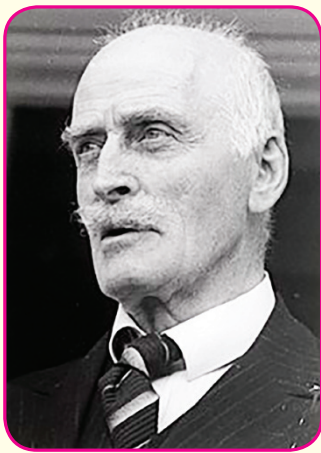

telescoape actuale. Pentru a înțelege mai bine cum ar putea arăta structura norului Oort, cercetătorii au introdus în modelul computerizat date cu privire la orbitele cometelor cu perioadă lungă și a forțelor gravitaționale din interiorul Sistemului Solar, dar și din exteriorul acestuia. O informație-cheie pentru a înțelege forma norului Oort este legată de „mareea galactică” – atracția gravitațională exercitată de stele, găuri negre și de nucleul

galaxiei noastre, care au o influență mai puternică asupra obiectelor din părțile cele mai îndepărtate ale norului Oort, pe când obiectele din regiunile mai apropiate de Soare sunt influențate de atracțiile gravitaționale din cadrul Sistemului Solar. După introducerea acestor date în supercomputerul Pleiades al NASA, rezultatul a fost depista-

rea unei structuri a părții interne a norului Oort similară discului spiralat al Căii Lactee. Conform acestui model, brațele regiunii interne a norului Oort se întind pe o distanță de 15.000 UA. Cercetătorii vor trebui să urmărească în mod direct obiecte din norul Oort sau să le capteze lumina reflectată, separând-o de diferite și numeroase alte surse de lumină (directă sau indirectă, reflectată) atât din Sistemul Solar, cât și de dincolo de acesta.

Scriitorul norvegian **Knut HAMSUN** a fost romancier, dramaturg. Opera sa cuprinde peste 20 de romane, un volum de poezie, mai multe piese de teatru și eseuri, un jurnal de călătorie. S-a născut pe 4 august 1859 la Lom, în Gudbrandsdalen, și a crescut la Hamarøy, în Nordland. Fiu al unui croitor itinerant, a avut o copilărie grea, lucrând ca ucenic al unui cizmar și refugiindu-se deseori în lectură. A fost, pe rând, muncitor, zidar, vatman, învățător. Debutază cu un roman în 1877, al doilea îi apare în 1878. În 1890 publică *Foamea* (Sult), lucrarea care îi aduce succesul mult așteptat, considerată primul roman modern din literatura norvegiană, urmată, în 1894, de *Pan*, iar în 1898 de *Victoria* (Pan. Victoria, Humanitas Fiction, 2014). Din 1911 părăsește cercurile literare și viața urbană și se mută în Nordland, pentru ca, ulterior, să cumpere o fermă în sudul Norvegiei, unde va locui până la moartea sa, pe 19 februarie 1952. Primește Premiul Nobel pentru literatură în 1920, „pentru monumentală sa operă care este «Rodul pământului» (Markens Grøde, 1917). Prin tematică și prin promovarea noilor tehnici ale fluxului conștiinței și monologului interior, Knut Hamsun e considerat părintele prozei moderniste.

Knut HAMSUN

RODUL PĂMÂNTULUI

(Fragment)

CĂRAREA lungă, lungă care trece prin ținutul mlăștinos ducând în pădure – oare cine a bătorit-o? Bărbatul, omul, primul venit pe aceste meleaguri. Cărarea nu exista până atunci. Mai târziu, unul sau altul dintre animalele care se abăteau prin smârcuri și mlaștini adulmecase urmele slabe, revenind pe ele; iar și mai târziu, laponii dădură de cărare, urmând-o atunci când treceau de pe un munte pe altul, ca să vadă de renii lor. Și în felul acesta a luat naștere drumul ce străbătea imașul și pădurea comună care nu aparțineau nimănui în ținutul care nu aparținea, nici el, nimănui.

Omul se îndreaptă spre nord. El duce în spinare un sac – un sac cu merinde și ceva unelte de lucru. Omul este solid și butucănos, are o barbă de culoare ruginie și câteva cicatrici mici pe față și pe mâini – oare acestea sunt rezultatul unor accidente de muncă sau al unor lupte? Poate că a evadat dintr-o închisoare și vrea să se ascundă pe undeva, poate că este un filosof care caută pacea și singurătatea, în orice caz el cutreieră ținutul – un om în această pustietate nemărginită.

El își urmează drumul, în jurul lui este liniște deplină, nu se aude nicio pasăre, niciun animal, din când în când omul vorbește cu sine însuși. Ah, da! Doamne-Dumnezeule! spune. Când trece pe lângă mlaștină, sau pe lângă locuri care par să ofere o ambianță plăcută, sau pe lângă luminișurile din pădure, își pune jos sacul, se plimbă de colo-colo și examinează calitatea solului; după un timp, se întoarce, își ia din nou sacul în spinare și pornește mai departe. Și tot așa, toată ziua – își dă seama după soare ce oră este, iar când înnoptează, se culcă în iarba deasă și adoarme cu capul sprijinit de brațul îndoit.

După câteva ore, își continuă drumul. Ah, da, Doamne-Dumnezeule! El își continuă drumul îndreptându-se spre nord, își dă seama după soare ce oră este, face la prânz un popas, îmbucă niște pâine uscată cu brânză de

capră, bea apă dintr-un pârâias și își continuă drumul. Și o ține așa și a doua zi, mergând fără răgaz tot înainte, deoarece trebuie să cerceteze foarte multe locuri cu o ambianță plăcută, din pădure. Dar oare ce caută? Pământ, sol? Poate ca a părăsit unul dintre sate, căci el se uită în jur cu priviri iscoditoare; din când în când, se urcă pe o colină scrutând, de acolo, orizontul. Iată că soarele stă iarăși să asfințească.

El a ajuns pe partea vestică a unei văi întinse, tivită de o pădure cu esențe amestecate; sunt și foioase printre arbori, pajiștile alternează cu pădurile, peisajul rămâne neschimbat ore în sir; se întunecă; omul aude susurul molcom al unui râu, iar acest susur pare să aibă viață, înviorându-l. Când ajunge sus, pe culme, vede la picioarele lui valea năpădită de semiîntuneric, iar mai departe, spre sud, bolta cerească. El se culcă să doarmă.

Dimineata, are în față un peisaj cu păduri și pajiști. El coboară: iată un versant înverzit, mai jos zărește o porțiune din râu, un iepure sare peste el ca să ajungă pe celălalt mal. Omul dă din cap, de parcă i-ar conveni că râul este doar atât de lat, încât un iepure poate sări ușor peste el. O găinușă care clocea se ridică, deodată, în zbor de la picioarele lui, șuierând mânioasă; iar omul dă iarăși din cap: aici sunt animale și păsări, omul e foarte mulțumit! El calcă printre tufișuri de coacăză neagră și merișor, printre flori cu șapte colțuri și diferite soiuri de ferigă; când se oprește, din loc în loc, scormonind pământul cu o bucată de fier, el dă când de humus, când de sol mlăștinos îngrășat, de milenii, cu frunziș și crengi putrede. Omul dă din cap: se va stabili aici, da, se va stabili aici, așa va face. Mai cutreieră ținutul două zile, dar în fiecare seară se întoarce la acest versant. Noptile și le petrece pe un culcuș format din cetini de brad, se simte ca la el acasă aici, și-a găsit deja un adăpost sub o stâncă ieșită în afară.

Traducere de Valeriu MATEI

Erik Axel KARLFELDT (n. 20 iulie 1864, Suedia – d. 8 aprilie 1931, Suedia) a fost poet suedez.

A fost unul din marii poeți suedezi și a creat o lirică neoromantică ce are ca temă ținutul natal, frumusețea peisajului, amintirea strămoșilor, legende și obiceiurile vechi. Forma poetică muzicală, cu trăsături baroce, e susținută de un limbaj pe alocuri arhaizant.

Karlfeldt debutează în literatură în anul 1895 cu volumul de poezii „Vildmarks och karleksvisor” (*Pământuri înțelenite și cântece de dragoste*). Natura și viața la țară sunt principalele teme ce se regăsesc în opera scriitorului. Karlfeldt a publicat lucrările sale cele mai importante în șase volume de versuri: *Cântecele lui Fridolin* (*Fridolins visor*, 1898), *Parcul lui Fridolin și imagini ale Ținutului Dalmalningar* (*Fridolins lustgard och Dalmalningar pa rim*, 1901), *Flora și Pomona* (*Flora och Pomona*, 1906), *Flora și Bellona* (*Flora och Bellona*, 1918) și *Psalm de toamnă* (*Hösthorn*, 1927).

Erik Axel Karlfeldt a fost distins post-mortem cu Premiul Nobel pentru Literatură în 1931. Scriitorul a decedat pe 8 aprilie 1931.

Erik Axel KARLFELDT

SĂPTĂMÂNA PAȘTILOR

Cea mai dulce bucurie dintre toate, o binecuvântare,
Este pacea, să strângi mâna vindecătoare,
De bunăvoie întinsă ție,
Spunând: „Acum nu mai există decât iubire și lumină!”
Zorii primăverii mele au dispărut pentru totdeauna;
Închiși în ocna mormântului, prietenii mei cu țărâna-s una.
Ziua-i la chindie,
Într-un amurg sângieru aștept noaptea ce va să vină.
Cutreier prin cimitir și scrutez intens
Pietrele și crucile, amurgul devine tot mai dens;
Și, gravat pe fiecare
Cruce, citesc același cuvânt: Pace.
Apoi, revenind la drum,
Mă-ndrept spre-alt țel, spiritul meu năzuind acum
Să urce la cer pe-o rază salvatoare,
Înainte ca doliul ziua să îmbrace.
Tu, singur-singurel, privești luceafărul de seară,
Surâzând cum am surâs și eu, și-ascuți ca mine-odinioară
Cum răzbat gălăgios prin timp, ca o chemare,
Din puhoaiile de oameni ecouri de vrajbă, vântoase trecătoare.
Închiși în ocna mormântului, prietenii mei cu țărâna-s una.
Unii-mi erau ostili în zilele de demult, apuse una câte una –
Pătrundă pacea Domnului în casă la fiecare,
Casă din care El a fost odată îmbrâncit afară!

MI-E MILĂ DE STELE

Mi-e milă de stele
ce ard de-atâta timp,
de-atâta amar de timp
Mi-e milă de ele.

Nu vor obosi, oare,
lucrurile,
toate lucrurile,

asa cum obosește mâna
sau pasul?

O oboseală de-a exista,
de-a fi,
numai de-a fi,
de-a fi trist sau numai
surăsuri...

ARCADĂ

O inimă frântă e tot ce a rămas.
Eu încă fixez toate crăpăturile:
Am pierdut o mulțime de bucăți când
Le îngrijeam, îngrijeam, îngrijeam acasă.

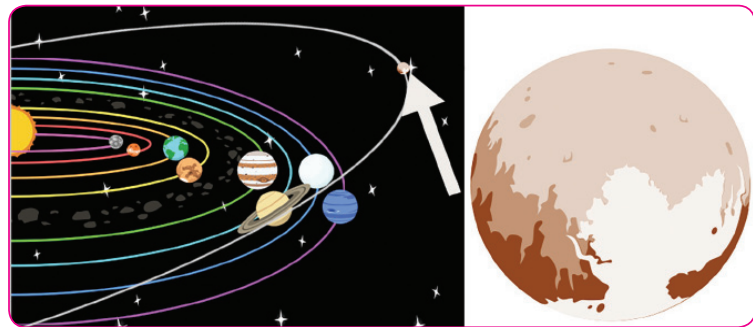
Mi-e teamă de ceea ce sunt,
Mintea mea se simte ca o lume necunoscută.
Liniștea răsună-n capul meu,
Te rog, du-mă, du-mă, du-mă acasă.

Am cheltuit toată iubirea pe care-am salvat-o.
Noi întotdeauna am pierdut în acest joc,
Un băiat dintr-un oraș mic într-o arcadă mare.
Sunt dependent de a pierde în acest joc.

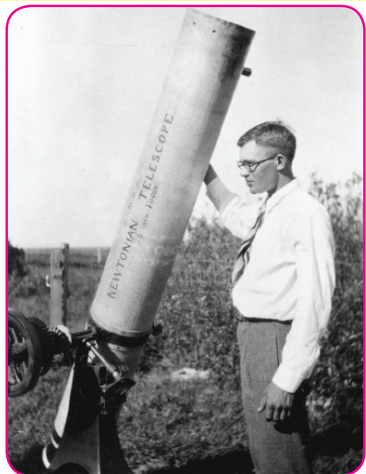
Traducere de Radu CONSTANTIN

treptele spiritualității

Coordonator de pagină: Mariana GABURĂ Nr. 4 (240)

CUM A FOST DESCOPERITĂ PLANETA PLUTO

Clyde W. Tombaugh

Cu timpul, a devenit clar că Uranus este afectată de gravitația unei planete misterioase. Ca urmare, în anii '40 ai secolului al XIX-lea, între oamenii de știință francezi și britanici a început o cursă astronomică, pe care au câștigat-o francezii.

În 1846, astronomii Johannes Galle și Heinrich d'Arré au detectat a opta planetă din sistemul solar, care a fost numită Neptun. Mișcarea lui Uranus era neregulată. A apărut ipoteza că aceasta ar fi influențată de o altă planetă, așa-zisă X, care ar fi trebuit

Epopeea descoperirii planetei Pluto pare un roman polițist. Primul său capitol a început pe 13 martie 1781, când William Herschel a găsit planeta Uranus. Ideea că ar putea exista mai multe planete în sistemul solar decât cele care pot fi văzute cu ochiul liber era încă revoluționară. Herschel nu și-a dat seama că era vorba de o planetă.

să se afle la o distanță și mai mare de Soare decât Neptun.

Apoi în istoria noastră apare astronomul amator Percival Lowell. Acesta cercetase cu minuțiozitate datele despre Marte, schițându-i suprafața și publicând cărți despre canalele marțiene. El a făcut calcule matematice care au arătat că planeta ascunsă trebuie să se afle în zona constelației Gemenii. Astfel începu să caute presupusa Planetă X. După moartea lui, observatorul a ajuns sub conducerea nepotului său care l-a angajat pe un alt amator, Clyde Tombaugh, fiul unui fermier sărac, care doar visa la studii superioare.

Tombaugh a împărțit sectorul de căutare în zone mici, fotografiindu-le de trei ori la intervale de câteva zile. Pe o placă fotografică se aflau imaginile a mii de stele. Sar-

Pluto

cina lui Clyde era să găsească doar un punct – cel care s-a deplasat. Acesta trebuia să fie Planeta X. Noaptea, el fotografia cerul în cupola neîncălzită a observatorului, adesea la temperaturi sub zero grade. Până în ianuarie 1930, lucrând aproape non-stop, Tombaugh verificase aproximativ două milioane de stele. Parcă ar fi căutat un ac în carul cu fân, dar a fost norocos. Pe 18 februarie 1930, a găsit un punct deplasat. O altă fotografie făcută pe 21 ianuarie a confirmat mișcarea.

Descoperirea unei noi planete a fost anunțată pe

13 martie 1930. Observatorul a fost bombardat cu o avalanșă de scrisori și telegrame – cu o mulțime de variante de nume, peste 150, de la Zeus la Minerva. Numele de Pluto a fost sugerat de o școlăriță de 11 ani, Venetia Burney. Bunicul ei, bibliotecar la Universitatea Oxford, a întrebat-o pe Venetia cum ar numi noua planetă. Aceasta a răspuns: din moment ce era atât de îndepărtată și rece, ar trebui să fie Pluto, ceea ce se potrivea perfect din punct de vedere mitologic. În plus, cuvântul Pluto începe cu literele P și L, inițialele lui Percival Lowell.

A fost imediat clar că Pluto nu era ca celelalte opt planete, deoarece se mișcă altfel, pe o orbită alungită, înclinată la 17 grade față de planul eclipticii. Din această cauză se apropie uneori de Soare mai mult decât Neptun.

Pe 22 iunie 1978, astronomul James Christy a fotografiat Pluto și a descoperit un satelit care a fost numit Charon (numele purtătorului de suflete din mitologia greacă). De fapt, el voia să-i dea numele soției sale, Charlene, lucru imposibil de acceptat de Uniunea Astronomică Internațională. Deci Christy a ales Charon incluzând doar prima silabă a numelui.

Astronomii au putut să determine cu exactitate masa lui Pluto în raport cu a satelitului, aceasta fiind de numai 0,22% din masa Pământului, prea mică pentru a avea un efect notabil asupra lui Uranus. De aici a reieșit că toate calculele lui Lowell erau greșite de la început.

Așadar, Planeta X nu a existat niciodată. În 2006, UAI a eliminat-o de pe lista planetelor. Dar Pluto există. Ce este, totuși? Un ciudat călător singuratic, cel mai mare corp cunoscut din centura Kuiper, un grup de obiecte înghețate, situate dincolo de orbita lui Neptun. Pentru corectitudine, a fost stabilită o categorie separată de planete pitice care a inclus Pluto și câteva dintre cele mai mari obiecte din centură.

Astăzi, Pluto rămâne un obiect de interes, iar misiunea New Horizons a oferit imagini detaliate ale sale în 2015.

Sursa: Wikipedia

William Herschel a descoperit planeta Uranus

Expresii istorice

În anul 49 î.Hr., Iulius Cezar se afla în Galia, unde comandase o campanie militară de succes și obținuse o mare putere. El a devenit foarte popular și influent, însă în acel moment se afla într-un conflict politic cu Senatul Roman, care era controlat de rivalii săi, cum ar fi Pompei (care fusese un aliat al lui Cezar, dar acum devenise adversarul său principal).

Cezar primise un ordin din partea Senatului de a-și demobiliza armata și de a se întoarce la Roma ca simplu cetățean, fără puterea militară pe care o deținea. Totuși, Cezar s-a aflat într-o poziție dificilă: dacă se supunea ordinii, ar fi pierdut toată influența și controlul, iar rivalii săi ar fi

CEZAR ÎN FAȚA RUBICONULUI

Cezar la Rubicon. Pictură de Adolphe Yvon. 1875

preluat puterea. Dacă nu se supunea, risca să fie considerat trădător și ar fi fost acuzat de încălcarea legii.

Astfel, Cezar a ajuns la un punct crucial în drumul său spre Roma, la râul Rubicon, care se afla la granița Italiei.

Conform legii romane, un general nu putea să își aducă armata dincolo de acest râu, deoarece ar fi fost considerat un act de răzvrătire împotriva statului roman. Cu toate acestea, Cezar a decis să înfrunte legea și să treacă Rubiconul cu armata sa, pronunțând celebra frază: „Alea iacta est” (în latină, „zarurile sunt aruncate”). Aceasta însemna că, odată ce trecuse Rubiconul, nu mai exista cale de întoarcere și că intrase într-un conflict direct cu Senatul și cu Pompei.

Decizia de a traversa Rubiconul a marcat începutul unui război civil între arma-

tele lui Cezar și cele ale senatului, care s-au luptat pentru controlul Romei. Cezar a ieșit victorios în această luptă, iar în 46 î.Hr. a devenit dictator pe viață, având puterea absolută asupra Romei. Această perioadă de dictatură a fost însă foarte scurtă, deoarece Cezar a fost asasinat în 44 î.Hr. de către un grup de senatori care se temeau că putea ajunge prea puternic și astfel distrugând republica.

Astfel, „trecerea Rubiconului” a devenit o expresie care semnifică luarea unei decizii riscante și irevocabile, fără cale de întoarcere.

Povestiri de seama voastră

Mihail GHERMAN

SURPRIZA

Ionuț merge la școală mereu îmbrăcat îngrijit și cu gust. Astăzi el a venit mai de vreme ca de obicei. Este elegant, proaspăt tuns, iar în ghiozdanul său modern, alături de caiete și manuale, și-a făcut loc o vază de faianță. În drum spre școală, băiatul a văzut-o pe nașa Ruța, vecină cu el gard în gard, care i-a dat o cutie mare cu bomboane.

După primul sunet, la lecția de artă plastică, Ionuț a pus vaza pe bancă și își ridică mâna cât mai sus. Profesorul s-a apropiat de el:

– Ce-i, Ionuț?

– Dați-mi voie să ies, ca să umplu vaza cu apă.

– Pentru ce-ți trebuie la lecție un vas atât de voluminos?! Întrebă, nedumerit, profesorul. Ionuț se uită cu suspiciune în jurul său, apoi șopti:

– Astăzi e ziua mea de naștere. M-am gândit că, dacă cineva îmi aduce flori, ce mă fac fără vază?

– Bine. Te duci și torni apă în vază, dar să n-o umpli. O poți strica. Nu te grăbi, fii atent.

Ionuț ieși din clasă cu o deosebită satisfacție. Profesorul se adresă elevilor pe un ton de complice:

– Copii, atenție! Astăzi e ziua lui Ionuț. De aceea, la lecție, fiecare dintre voi își va desena floarea preferată, deși pe tablă va fi scris: „Desen pe temă liberă”. Realizând lucrarea, vă străduiți să redați nu numai frumusețea florii, dar și atitudinea față de colegul și prietenul vostru. Spre sfârșitul lecției, adunăm toate foile cu florile desenate, facem pe tablă un buchet și îi scriem o felicitare lui Ionuț.

Tocmai atunci intră și Ionuț cu vaza lui, o așază la loc, se uită la tablă, apoi își făcu socoteala: „Ce să desenez? Niște flori, doar astăzi e ziua mea”. Băiatul se apucă de treabă. Înainte de sunet, deodată, pe tablă apărură un buchet mare de flori: trandafiri, gherghine, bujori, lalele, romanițe, chiar și floarea soarelui cu ochi mari și un zâmbet luminos – leit Ionuț! Profesorul, la rândul lui, luă din sertarul mesei o bucată de cretă colorată și scrisese sub buchetul miraculos: „La mulți ani, Ionuț!”. Elevii, toată clasa, începură să aplaude cu înflăcărare, strigând:

– La mulți ani! La mulți ani! La mulți ani!

Ionuț, pentru o clipă, rămase fără grai și, puțin încurcat, se ridică încetșor, bâiguind:

– Surpriză-ă-ă! Mulțumesc mult, prieteni!

Amintindu-și de nașă, el scoase din ghiozdan cutia cu bomboane și, fâstâcit, o puse pe masa profesorului.

– E pentru dumneavoastră...

Profesorul tocmai nota ceva în registrul clasei. Lăsând stiloul, el îl îmbrățișă cu o mână pe Ionuț, iar cu cealaltă deschise cutia care răspândea o aromă nemaipomenită. A luat o bomboană și a pus-o în palma lui Ionuț. Pe alta o miroși cu plăcere și o gustă. Elevii, încremeniți, se uitau curioși la aceeașă scenă.

– Ce bomboane gustoase! exclamă profesorul. Ce mai așteptați? Ionuț ne servește cu bomboane delicioase!

Și atunci, toată clasa se făcu roi în jurul cutiei. Irinica, colega de bancă a lui Ionuț, le șopti ceva colegilor. Aceia s-au uitat la profesor, apoi au rostit în cor:

– Domnu' Mihai, mulțumim pentru lecția de astăzi!

Sugestii de lectură

CUVINTELE CÂNTĂ, ZBOARĂ CA-N VIS...

Mai rar care dintre scriitorii noștri poate scrie mai multe cărți într-un an. Unul dintre aceștia este mereu inspiratul Titus Știrbu. Este vorba de cărțile Domniei Sale „Zile de vacanță la bunica” (poezii și povestiri), de „Isprăvile iepurașului Miac-Miac” și de-o „Poveste despre pâine și iepurașul leneș” (versuri). Totodată, în același an el mai tălmăcește în română o carte lirică de colorat „Cu măicuța de mânăuță” de Todur Zanet, autor de limba găgăuză.

**O carte e ca hrinca cea de pâine,
Citește-o azi și n-o lăsa pe mâine.
Titus ȘTIRBU**

„Zilele de vacanță la bunica” încep cu poezia „Patria”. Poetul mărturisește că, la o întâlnire, o fetiță din clasa a doua l-a întrebat: „Ce este Patria?” De unde și răspunsul lui tuturor copiilor: „Cetatea din Soroca și Suta de Movile/ Și Răutul, și Nistrul cu licări de stea./ Orchestra „Lăutarii” și Valul lui Traian/ Aceasta ne e Patria, mândriți-vă cu ea!// Muzeul de le Donici, Codrenii lui Dabija, Orheiul Vechi și Codrii, plantații mari de vii, „Plăieșii” lui Gribincea și satul Pererâta/ Aceasta ne e Patria, mândriți-vă, copii!// După o pauză autorul continuă să-i intrige pe copii: „Dar voi să știți: acum nu-i Patria întreagă./ Ea este doar o parte din tot ce-a fost cândva./ Cu Iașul, cu Suceava, Siret și Marea Neagră/ Și România-mamă pe toți ne-mbrățișă./ Dar nu-i departe timpul și fi-vom împreună:/...Ne vom mândri cu toți de-o Patrie comună:/ Cu Putna, Ipotești și Pupăza din tei”. Interesante și celelalte poezii: „Dan învață a dansa”, „Zi de iarnă”, „Cântă cucu-n zi de Paști”, „Motanul Michi”, „Mingea”, „Porumbelii lui Andrei” și cele trei povestioare: „Coteleșul și pisica țarcată”, „Zile de vacanță la bunica” și „O călătorie cu căruța fără cai”.

Frumos și color ilustrată cărtuția „Isprăvile iepurașului Miac-Miac” de artistul plastic Emil Cojocar (coperta de Dan Maxim). Poetul se întreabă: „Cine este Miac-Miac?” „Stau din zori numai la masă./ Scriu acum o carte nouă./ Despre ce și despre cine – / Un secret, vă spun doar vouă./ Pe erou Miac-Miac îl cheamă./ Și ființa lui mi-i dragă./ Am să scriu ce fapte face./ Să mi-l știu lumea-ntreagă./ E-un băiat ca toți băieții./ Nu-i nici harnic, nici codaș./ Când dorește se preschimbă/ Și devine... Iepuraș”. Naratiunea despre iepuraș, despre isprăvile lui

ne spune că băieții și-au „umplut torbele” cu urzici, cu vitamine, iar „ghioceii au rămas în altă parte” neatinși. Autorul îi roagă pe toți, dacă știu istorioare despre iepuraș, să i le povestească și lui într-o „scrisă împreună o carte”.

„Povestea despre pâine și iepurașul leneș” este relatată în versuri. Disparația pâinii îi uluiește pe toți și Pământul le spune că sunt de vină acei care aruncă pâinea – nu numai fărâme, dar și felii întregi. Pământul le cere tuturor copiilor să depună jurământul că nu vor mai arunca pâinea. Și în magazine, în sfârșit: „A apărut făină/ Și-n magazine – pâine!” „De-atunci nimeni-nimeni/ Pâinica nu aruncă”. Intrigantă și piesa anexată la finele cărții – „Iepurașul leneș”, după o poveste de Eduardas Mejelaitis tălmăcită în română. Prin muncă iepurașul a învățat alfabetul: „Să citească-acum știe/ Și de scris acum știe./ Doar prin muncă iepurașul/ Precum toată lumea știe./ A scăpat de lenevie”.

Cartea de colorat „Cu măicuța de mânăuță” este un prilej de bucurie pentru copii. În primul rând, ei vor afla că poetul Todur Zanet este academician, prozator și dramaturg de limba găgăuză, născut la 14 iunie 1958, în comuna Congaz, r-nul Comrat. A editat până în prezent 28 de cărți de versuri, proză, piese de teatru și cărți științifice. Este autorul unui Abecedar, pe care l-a distribuit gratis la grădinițe și școli. El este autorul Imnului Național al Găgăuziei și de două decenii redactor-șef al ziarului „Ana sözü” („Limba maternă”).

Piese „Măinile mamei”, „Surioara”, „Toamna”, „Ninge”, „Cloșca”, „Hărnicuța”, „Grivei”, „Anul Nou”, „Descult”, „Papuceii supărați”, „De-a mijatca”, „În grădină la vecin”, „Nemuritoare”, „Nu-s fricos!”, „Ciu-linii”, de Todur Zanet, îl introduc pe cititor în universul liric al autorului. Motivele poetice, precum vedem din titlurile poemelor traduse, au prin tematica lor multe momente comune cu cele ale poeziei noastre române grație faptului că avem același spațiu geografic și istoric, luminați fiind de același soare, de aceeași lună și de aceeași stele.

Poezia „Măinile mamei” e cuceritoare prin ideea ei expresă de a munci fără întrerupere, fără a ști de odihnă („Mama de cu zori frământă/ Pâine nouă, pâine sfântă./ Vai, ce mâini măicuța are./ Nu prea știu de sărbătoare./ Ne dezmiardă și ne ceartă./ Ea de griji mereu ne poartă./ Ne adoarme, ne trezește.../ Oare când se odihnește?”).

Atractive sunt și alte piese prin universul lor ideatic, cum ar fi, bunăoară, „Surioara”. Impresionantă e poezioara „Ninge”: „Norul fulgii lin își cernă./ Alb covor pe jos așterne./ Când din cer cu parașută/ Și pe buze mă sărută./ Stau pe gânduri olecuță./ Am sau nu am săni-ută?” Cuvintele cântă, zboară ca-n vis.

Tudor PALLADI

MUGURĂȘI

Ce e dragostea?

Ce e dragostea, acest sfânt cuvânt?

**Făclia ce-aprinde sufletul acestui pământ,
Floare ce iese-n zorii primăverii**

Pe alba potecă înghețată a tăcerii.

**E prima rostire a silabei materne,
Dulcea îmbrățișare – fericirea eternă.**

Privirea în lacrimi și cuvântul blând

Ce-alină al durerii cânt...

E primul sărut – adevărată minune,

Când inima-ți bate în ritmuri nebune.

Mai frumos decât dragostea nimic nu e;

Ea dă sens vieții, chiar să pară pustie...

Liliana GOREANU, elevă în clasa a IX-a

s. Cotul Morii,

r-nul Hâncești

Jurământ

Tradiția e steaua divinității pe cerul vieții,

Simbolul sacru și sfânt al frumuseții.

Pe-al nostru drag și scump pământ,

Mii de suflete și-au dat jurământ.

Pe orice timp: de pace sau război,

Suntem legați prin sânge de tricolor,

Spirite unite, cunună de valori,

Pact înălțător, demn de acest popor.

Cu fiecă pas, cuvânt rostit cu dor,

Cu demnitate pășim spre viitor.

În dragoste și lumină să viețuim mereu –

Restul... e voia lui Dumnezeu.

Ionela BUZU, elevă în clasa a VIII-a „B”

la Liceul Teoretic „Al. Donici”

s. Peresecina,

r-nul Orhei

PICTURA spune mai mult decât cuvintele

În ultimii ani, în cadrul Vernisajului „Florile Dalbe” au fost prezentate lucrările elevilor de la diverse instituții de artă din capitală și din întreaga țară, precum Liceul Academic de Arte Plastice „Igor Vieru”, Școala de Arte Plastice „Alexei Șciusev”, ateliere și centre de creație, gimnazii și biblioteci. De asemenea, au participat și școli de artă din Hâncești, Strășeni, Bălți, Edineț, Ungheni, Briceni, Iașoveni, Soroca, Telenеști, Râșcani, Anenii Noi, Drochia, Leova, Orhei, Cahul, Căușeni, Sângerei, Ocnița, Ștefan Vodă, Criuleni, Sângera, dar și din România (Iași, Constanța și alte orașe).

Într-o perioadă în care avem nevoie mai mult ca oricând de frumusețe și inspirație, lucrările acestor tineri artiști ne vorbesc despre creativitatea și pasiunea lor, despre dorința autorilor de a contribui la dezvoltarea artei plastice contemporane. Un rol important în formarea noilor generații de artiști îl are și Școala de Arte „Teodor Negară” din Ocnița, unde, sub îndrumarea doamnei profesoare Svetlana Moscaliuc, își perfecționează talentul Felicia FORTUNA, elevă în clasa a IV-a.

Felicia nu doar pictează, ci își prezintă creațiile la diverse competiții, obținând premii importante: Premiul II la Concursul „Apa pentru pace”, organizat de Consiliul Raional Ocnița cu suportul financiar al Suediei; Premiul special la Festivalul Internațional de poezie „Renata Verejanu”, secțiunea

„Poezia în viziunea artiștilor plastici”. La fel, s-a manifestat la Concursul Național de Pictură „Pâinea copilăriei”, organizat de Liceul Academic de Arte Plastice „Igor Vieru”.

Felicia ne împărtășește gândurile sale despre pictură: „De mică am fost pasionată de artele frumoase, un mod unic de exprimare a sinelui, un limbaj prin care transmitem lumii propriile gânduri, emoții și idei. Pictura este pentru mine

o evadare din rutină, o modalitate de a mă conecta la emoțiile celorlalți și de a exprima ceea ce cuvintele nu pot cuprinde. Prin culori și forme, fiecare privitor își poate găsi propria interpretare a sublimului. Artă mă inspiră, mă ajută să mă descopăr și să explorez sufletul uman. Pictuez și particip cu entuziasm la expoziții și concursuri, iar ghidarea profesorilor mei mi-a fost de mare ajutor. Am învățat nu doar să iubesc frumosul, ci și să îi înțeleg profunzimea. Sper ca toate cunoștințele acumulate să mă ajute în viitor, pentru că doresc să-mi dedic viața artelor plastice.”

Mărturisirea ei reflectă dorința și motivația noii generații de artiști de a transforma lumea prin creație. Artă, prin forța și farmecul său etern, rămâne un mijloc esențial de exprimare a sinelui.

Lidia UNGUREANU

• Lalele pentru mama

• Taina apelor

• Ustensile

• Ochii lui Bobiță

• Panem nostrum...

DIRECTOR –
REDACTOR-ȘEF
Ion ANTON

ECHIPA REDACȚIONALĂ: Octombrina ONOFREI (secretar general de redacție), Mariana GABURĂ (redactor-coordonator de emisie); Rodica PROCA (contabil-șef); Cristina COVRIG (secretar-tehnoredactor); Eudochia VERDEȘ (scrisori; preocupările adolescenților); Lidia UNGUREANU (literatură, artă și educație estetică); Ludmila MOVILĂ, Renata CUPCEA (actualitate școlară și organizații pentru copii).
Tel.: redactor-șef – 022-23-37-78; anticamera – 022-23-43-28; contabila – 022-23-36-77; secțiile: 022-23-41-95; secretariat – 022-22-52-49.

Procesare
computerizată:
„FLORILE
DALBE”

„Florile dalbe” index PM 21238
str. Pușkin, 22, Casa Presei, 2012, or. Chișinău
E-mail: contact@floriledalbe.md

Instituția Publică Publicația Periodică Săptămânalul “Florile Dalbe”
Fondator: Ministerul Culturii al Republicii Moldova.
Reînregistrată la Camera Înregistrării de Stat cu nr. 1003600093431 din 11 august 2008

Tipărit la Tipografia BLITZ POLIGRAF S.R.L.,
Chișinău, str. Vlaicu Părcălab, 45

Com. nr. 2017
Tiraj – 2100 ex.

